

Til: PMR

Dato: 08.04.2015

Saksbehandler:
Christine Havgar

Forslag til endringer i litteratur, hjelpemidler, læringsutbytte og fagbeskrivelser for høsten 2015.

Det er innkommet forslag til endringer i litteratur og læringsutbytte fra studieårsansvarlige og ansvarlige faglærere. Endringsforslagene presenteres i dette notatet, sortert etter studieår i kronologisk rekkefølge. Vedtatte endringer vil normalt ikke tre i kraft før påfølgende semester.

INNHOLDSLISTE

Side: 3-5.....**FØRSTE STUDIEÅR**

1. JUS1111 - Erstatningsrett

Side: 5-9.....**ANDRE STUDIEÅR**

1. JFEXFAC04 - Ex.fac

2. JUS2211 - Velferdsrett

Side: 10-17.....**FJERDE STUDIEÅR**

1. JUS4111- Metode og etikk

2. JUS4211 - Strafferett

3. JUS4211 - Sivilprosess

4. JUS4122 - Rettssosiologi

Side: 18-45.....**NORSKE VALGEMNER**

1. JUS5251 - Ekspropriasjonsrett

2. JUR1511/JUS5511 - Arbeidsrett, den individuelle del
3. JUR1550/ JUS5550 - Helserett
4. JUR1580/ JUS5580 - Kommunalrett
5. JUS5660 - Immaterialrett
6. JUS5701 - Internasjonale menneskerettigheter
7. JUS5810 - Opphavsrett
8. JUR1901/ JUS5901 - Rettshistorie
9. JUS5920 - Naturressursrett i et miljøperspektiv

Side: 45-54.....**SPRÅKFAG**

1. ENGSEMJ - Semesteremne i engelsk for jurister
2. FRAJUR - Fransk for jurister
3. TYSJUR1 - Tysk for jurister, delemne 1

Side: 54-60.....**ENGELSKE VALGEMNER**

1. JUS5641 - Electronic Communications Law
2. JUS5680 - Internet Governance
3. JUR1730/ JUS5730 - International Humanitarian Law
4. JUS5850 - International Trade Law
5. JUS5852 - International Commercial Arbitration

Side: 60-66.....**EMNELEVERANSER TIL ANDRE STUDIEPROGRAM**

1. HUMR5131 - Introduction to the History, Philosophy and Politics of Human Rights
2. HUMR5132 - Human Rights Law in Context

3. HUMR5502 - Ethnic Challenges to the Nation State: Studying State Responses from a Human Rights Perspective

FØRSTE STUDIEÅR: JUS1111

1. JUS1111 - Erstatningsrett

Ansvarlig faglærer: Erling Hjelmeng (fungerende for Trine-Lise Wilhelmsen)

Forslag fremmet av: Erling Hjelmeng

Forslag til endring i hovedlitteratur:

Nåværende hovedlitteratur:

"Lødrup, Peter og Morten Kjelland: Lærebok i erstatningsrett, 6 utgave, 2009, med unntak av Kap 7, III, IV nr. 3-6, V, VI, VII nr. 4-11, VIII, IX og X Kompressavsnitt og fotnoter. Boken dekker læringskravene."

foreslås erstattet med

"Viggo Hagstrøm og Are Stenvik: Erstatningsrett, 2015, med unntak av 6.3 (Non-delegable duties), 7.2 (produktansvar), 7.3 (legemiddelansvar), 7.4 (pasientskader), 7.5 (yrkesskader), 8.4 (Kritikken av betingelseslæren), 10.4.3 (erstatning i selskapsforhold), 13.4 (foreldelse) og 13.5 (rettsforfølgning av erstatningskrav), petitavsnitt og fotnoter."

Begrunnelse: Forslaget til hovedlitteratur representerer en oppdatert fremstilling av norsk erstatningsrett, mens nåværende hovedlitteratur er fra 2009. Forslaget til ny litteratur innebærer også at litteraturen bringes i samsvar med nåværende kunnskapskrav om "EMK og EØS-rettslige kilder av betydning for erstatningsretten", noe som i svært liten utstrekning er behandlet i Lødrup/Kjelland. Fremstillingen i forslaget er bedre i samsvar med hvordan erstatningsretten har utviklet seg i senere år. Omfangsmessig er utmålingsspørsmålene behandlet mer komprimert i Hagstrøm/Stenvik enn i Lødrup/Kjelland (45 sider (kap 12) mot 101 sider (kap. 14-18)). Alle relevante aspekter er imidlertid behandlet, og vektleggingen harmonerer også bedre med nåværende fagbeskrivelse: "Hovedvekten legges på personskade og formuesskade, hvor reglene om utmåling også er tatt med."

Forslag til annen støttelitteratur (i tillegg til eksisterende):

Bjarte Askeland: Erstatningsrettslig identifikasjon, Cappelen Akademisk 2002

Bjarte Askeland: Tapsfordeling og regress ved erstatningsoppgjør, Fagbokforlaget 2006

Bjarte Thorson: Erstatningsrettslig vern for rene formuestap, Gyldendal Akademisk 2011
Birgitte Hagland: Erstatningsbetingende medvirkning, Gyldendal Juridisk 2012
Anne Marie Frøseth: Skadelidtes egeneksponering for risiko i erstatningsretten, Fagbokforlaget 2013

Forslag til endring i fagbeskrivelse:

Nåværende fagbeskrivelse er både uklart utformet og i utakt med fagets reelle innhold. Nedenfor står først nåværende beskrivelse, deretter forslag til ny fagbeskrivelse. For ordens skyld bemerkes at det ikke foreslås endringer i læringskrav.

Nåværende fagbeskrivelse:

"Erstatningsretten regulerer forholdet mellom en som volder skade, skadevolder, og den som rammes av skaden, skadelidte. Forutsetningen er at det ikke foreligger noen kontrakt som regulerer forholdet mellom disse to partene. I erstatningsretten behandles betingelsene for at skadevolder skal bli ansvarlig, dvs. spørsmålet om ansvarsgrunnlag, årsakssammenheng og tap. Et tap kan oppstå i form av personskade, tingsskade og formuesskade. Hovedvekten legges på personskade og formuesskade, hvor reglene om utmåling også er tatt med. Videre omhandles spørsmålet om skadelidtes betydning for erstatningsspørsmålet.

Skadevolders ansvar i henhold til erstatningsrettslige regler vil ofte være regulert av forsikring. Erstatningsretten behandler derfor også forskjellige ansvarsforsikringsformer med hovedvekt på lovfestet ansvarsforsikring. Dette betyr at man i tillegg til de to partene skadevolder og skadelidte også får inn en tredje part, forsikringsselskapet.

Hovedvekten i erstatningsretten legges på nasjonale regler. Disse reglene er i stor utstrekning utviklet av domstolene, men det finnes også adskillige lovregler. Faget inneholder imidlertid også internasjonale innslag om menneskerettigheter og EU rett. Faget har derfor sammenheng med faget menneskerettigheter i privatrett I og EØS rett i privatrett II. Faget har dessuten sammenheng med velferdsrett (erstatning for personskade) og valgfaget forsikringsrett."

Forslag til ny fagbeskrivelse:

"Erstatningsretten er læren om plassering av risiko for skade. Hovedspørsmålet er når det økonomiske tapet kan flyttes fra den som lider skaden (skadelidte), til en ansvarlig skadevolder. I erstatningsretten behandles betingelsene for at skadevolder skal bli ansvarlig, dvs. spørsmålet om interessevern (hvilke interesser er erstatningsrettslig vernet), ansvarsgrunnlag, årsakssammenheng og tap.

Spørsmålet om årsakssammenheng er todelt: Når en handling skal anses å ha forårsaket skade og tap, og hvilke begrensninger som må oppstilles i ansvarets utstrekning (adekvans). Spørsmålet om tap dreier seg om den økonomiske verdsettelsen av skaden, samt spørsmålet om hvilken plikt skadelidte har til å begrense tapet.

Mht. ansvarsgrunnlag er hovedvekten i faget lagt på de ulovfestede ansvarsgrunnlagene culpa og objektivt ansvar. Vurderingstemaene her går igjen i forskjellige lovfestede ansvarsformer. Av disse omfatter læringskravene bilansvaret, som illustrerer forbindelsene til forsikringsretten, og arbeidsgivers ansvar for ansattes handlinger.

Som fagområde har erstatningsretten særlige forbindelser til forsikringsretten, trygderetten og velferdsretten, siden erstatningsbetingende tap ofte vil dekkes eller suppleres av slike ordninger. Erstatningsretten påvirkes også i vesentlig utstrekning av Norges internasjonale forpliktelser i form av menneskerettighetene og EØS-avtalen. Endelig vil erstatningsansvar som rettsvirkning være relevant på en rekke fagområder, f.eks. forvaltningsrett og strafferett.

Totalt antall sider hovedlitteratur:

Antall sider totalt 474, fratrukket petit og fotnoter blir det ca. 400. Dette er tilnærmet likt Lødrup/Kjelland, der totalt antall sider pensum var 461, og petit og fotnoter også ble trukket fra.

ANDRE STUDIEÅR: Ex.fac og JUS2211
--

1. JFEXFAC04 – Ex. Fac

Ansvarlig faglærer: Alf Petter Høgberg

Forslag fremmet av: Alf Petter Høgberg

Forslag til endring i læringskrav:

Pensum/læringskrav

Del A

Fagbeskrivelse

Faget rettsfilosofi er internasjonalt i sin karakter og går historisk tilbake så langt vi har skriftlige overleveringer. Faget har enkelte hovedemner som går igjen opp gjennom historien og på tvers av rettssystemer

Et hovedemne er analyse av grunnbegreper som er nødvendige for å forstå positivt gitte rettssystemer. Hva er regler, og hvilke typer av regler opererer vi med i rett og jus? Hvordan forholder reglene seg til andre former for normativitet, som verdier og rettigheter? Og hva skiller normativitet i det hele fra beskrivelser?

I forbindelse med verdiene kommer vi inn på avveiningers rolle i jusen og spørsmålet om jusens objektivitet. I flere av de spørsmålene som nå er nevnt, har rettsfilosofien også en side til faget rettskildelære og kan ses som en grunnlagsdiskusjon i forhold til dette faget.

Hvilke muligheter har vi for å erkjenne og diskutere rettsreglenes godhet? Er rett lik makt, eller rår vi over kriterier til vurdering og kritikk av positiv rett? Dette kan vi i kortform kalle spørsmålet om "rett og praktisk fornuft". Å hevde at vi har en spesifikt praktisk fornuft betyr at vi gjennom refleksjon over oss selv og vårt forhold til hverandre kan etablere målestokker til vurdering og kritikk av positiv rett. Hva som er god rett, kan da vise seg å være forskjellig fra oppfatningene til de som har mest makt. Spørsmålet om rett og praktisk fornuft melder seg dels i alminnelig rettspolitisk og samfunnspolitisk debatt, og dels i samfunnsmessige krigs- og krisesituasjoner. Tre hovedposisjoner har vist seg å gå igjen i diskusjonene:

- (i) Benektelse av at vi rår over en praktisk fornuft. Skandinavisk rettsrealisme er her et sentralt typetilfelle.
- (ii) Utilitarisme, hvor den praktiske fornuft settes lik nyttetenkning.
- (iii) Fornuftsbasert naturrett. Kantiansk rettsfilosofi er her den sentrale posisjon

Litteraturen har presentert en rekke ulike former for kritikk av den til enhver tid gjeldende rett. De typer av argumenter som her kommer til uttrykk, illustrerer at vi kan kritisere gjeldende rett på forskjellige måter.

Læringskrav

Kunnskap

Rett og Normativitet

Hovedformene for normativitet

- Studentene skal ha god forståelse av:
 - Typer av Normer
 - Pliktnormer, kompetansenormer, kvalifikasjonsnormer
 - Regler, retningslinjer, avveininger («Juristskjønnet»)
 - Verdier
- Studenten skal ha kjennskap til rettighetsbegrepet.

- Studenten skal ha kjennskap til problemet «motstrid mellom og harmonisering av verdier og prinsipper».
- Studenten skal ha god forståelse av to hovedforslag til løsning av slik motstrid:
 - Avveiningsmodell
 - Rangordensmodell

Rett og Praktisk fornuft

A Deskriptivt om likheter, forskjeller og forbindelseslinjer mellom rett og moral

- Studenten skal ha god forståelse av de viktigste likheter, forskjeller og forbindelseslinjer mellom rett og moral.

B Muligheten av å etablere kriterier til vurdering og kritikk av positivt foreliggende rettssystemer

- Studenten skal ha god forståelse av problemstillingen.
- Studenten skal ha kjennskap til følgende tre teoretiske posisjoner i forhold til problemstillingen:
 - Teorifamilie 1: Den skandinaviske rettsrealismen
 - Teorifamilie 2: Utilitarismen
 - Teorifamilie 3: Kantiansk rettsfilosofi

Rett og kritikk

- Studenten skal ha god forståelse av:
 - Typer av kritiske argumenter
- Studenten skal ha kjennskap til:
 - Skillet mellom intern og ekstern kritikk av retten
 - Historien til de forskjellige formene for kritikk av retten

Ferdigheter

Følgende ferdigheter står sentralt i emnet:

- Å utvikle evne til å formulere rettsfilosofiens sentrale problemstillinger.
- Å utvikle evne til å redegjøre for enkelte hovedmåter å argumentere på som har vist seg å gå igjen i rettsfilosofiens drøftelser av spørsmålene.
- Å oppøve evne til kritisk refleksjon over egne formuleringsmåter og argumenter.

Generell kompetanse

Studenten skal ha forståelse av sentrale problemstillinger og begreper som nevnt ovenfor, og være bevisst over rettsfilosofiens internasjonale karakter, og dermed også evne å knytte bånd til jurister i andre rettssystemer.

Innføringslitteratur

Svein Eng: *Rettsfilosofi*. Oslo, Universitetsforlaget. 2007:

Introduksjon, s. 1–4

I. Innledning, s. 7–28

Hovedlitteratur

Svein Eng: *Rettsfilosofi*. Oslo, Universitetsforlaget. 2007:

Rett og normativitet

Pliktnormer og kompetansenormer, II 2–3, s. 72–91 Koblingsord, kvalifikasjonsnormer, u/gyldighetsnormer, II 4.1–4.4.4 (1), s. 104–24 Normteori og definisjonsteori, II 5.1–5.3.3, s. 128–38 Rettigheter, II 6.1–6.2, s. 143–50 Verdier, avveiningsnormer og retningslinjer, II 7–8, s. 157–74

Rett og praktisk fornuft

A Deskriptivt om likheter, forskjeller og forbindelseslinjer mellom positiv rett og moral, s. 231–46

B Hvilke muligheter har vi til å etablere kriterier til vurdering og kritikk av positivt foreliggende rettssystemer?

1 Innledning, s. 249–60

2 Skandinavisk rettsrealisme, 2.1–2.4.2, s. 275–293; 2.6, s. 312–14

3 Utilitaristisk rettsfilosofi, s. 315–345

4 Kantiansk rettsfilosofi, 4.1.1, s. 346–47; 4.1.4, s. 355–56; 4.2–4.4.2 s. 356–364; 4.5 s. 372–77

5 Litt om forholdet mellom de tre posisjonene i faktisk forekommende argumentasjon, s. 437–42

Rett og kritikk

Christoffer C. Eriksen «Rett og kritikk», kompendium ca. 40-50 sider.

2. IUS2211 – Velferdsrett

Ansvarlig faglærer: Morten Kjelland

Forslag fremmet av: Morten Kjelland

Forslag til endring i litteratur og læringsutbytte:

Studenten skal ha god forståelse av følgende tjenester og stønadsordninger:

«... Reglene om rett til trygdeytelser til livsopphold ved sykdom, arbeidsavklaring, uførhet, fødsel og adopsjon samt aleneomsorg for barn»

Samtidig er arbeidsavklaringspenger - som er beskrevet i punkt 6.3 i "Velferdsrett I" – per i dag IKKE med i oppregningen:

«Kjønstad, Asbjørn og Aslak Syse: Velferdsrett I: Grunnleggende rettigheter, rettssikkerhet og tvang, Oslo 2012, Gyldendal Juridisk, kapittel 2, 4, 5 og 9, samt punkt 3.1, 3.2, 3.5, 6.1, 6.2, 6.4, 7.2, 7.3 (ikke 7.3.6 og 7.3.7), 7.4, 7.5, 8.2, 8.3, 8.4, 10.5, 10.6, 10.7, 10.9 og 10.10.»

Dette beror, slik jeg oppfatter det, på en feil (en «glipp»). Jeg har nevnt dette for Christoffer Eriksen og tidligere ansvarlig faglærer Aslak Syse, og det foreslås følgende:

Punkt 6.3 om arbeidsavklaringspenger i boken «Velferdsrett I» (Syse og Kjønstad, 2012) inkluderes i listen over de oppregnede punktene som konkretiserer pensum/læringskravene.

Totalt antall sider hovedlitteratur: Reelt sett uendret fra tidligere.

FJERDE STUDIEÅR: JUS4111, JUS4211/ JUR4000P og JUS4122

1. JUS4111 - Metode og etikk

Ansvarlig faglærer: Marit Halvorsen

Forslag fremmet av: Marit Halvorsen

Forslag til endring i emnebeskrivelse:

Avsnitt 3 under "Kort om emnet" endres til:

Etikkklæren omhandler de utfordringer som for jurister generelt er knyttet til anvendelsen av rettskildeprinsippene, argumentasjon og opptreden, samt sentrale yrkesetiske krav i de vanligste juristprofesjoner. Forelesningene tar opp teoretiske sider av faget, og følges av et obligatorisk kurs der den anvendte etikken er tema.

2. JUS4211/ JUR4000P - Strafferett

Ansvarlig faglærer: Ulf Stridbeck

Forslag fremmet av: Ulf Stridbeck

Forslag til endring i hovedlitteratur:

På grunn av at ny straffelov muligens vil tre i kraft høsten 2015 har vi besluttet at undervisningen fra høst 2015 skal baseres på ny straffelov. Dessverre finnes ennå ikke noen oppdatert litteratur. Magnus Matningsdals Nytt i ny strafferett er en mellomløsning. Den er en overfladisk, men meget praktisk bok som supplerer hovedlitteraturen som utelukkende viser til 1902-loven. Matningsdals bok supplerer litteraturen både i alminnelig strafferett og spesiell strafferett. I en mellomperiode må sideantallet overskride normen med noen få sider.

Magnus Matningsdal: Nytt i ny straffelov, Universitetsforlaget 2015 (utvalgte sider)

Kapittel 1. Innledning s. 23-41

Kapittel 2. Straffelovgivningens virkeområde s. 45-53

Kapittel 3. Legaldefinisjonene	s. 54-56
Kapittel 4. Generelle vilkår for straff mv.	s. 57-67
Kapittel 5. Straffene	s. 68-78
Kapittel 6. Straffutmålingen	s. 79-88
Kapittel 7. Andre strafferettslige reaksjoner	s. 89-92
Kapittel 8. Foreldelse	s. 93-62
Kapittel 9. påtalen	s. 97
Kapittel 18. Seksuallovbrudd	s. 143-153
Kapittel 21. Legemskrenkelser m.v	s. 168-171, 172-173 og 175
Kapittel 22. Underslag, tyveri og ulovlig bruk	s. 176-177 og 181
Kapittel 23. Utpresning og ran	s. 185 og 190
Kapittel 27. Heleri og hvitvasking	s. 200-202

Totalt **86 sider**

Vennligst se vedlegg 1 fra ansvarlig faglærer for nærmere utregning av totalt antall sider for hovedlitteraturen.

3. IUS4211 – Sivilprosess

Ansvarlig faglærer: Anne Robberstad

Forslag fremmet av: Anne Robberstad

Forslag til endring i innføringslitteratur:

Henry John Mæland: Kort prosess. En innføring i den sivile rettergang etter tvisteloven, 3. utgave 2013) **går ut og erstattes av:**

Jørgen Vangsnes: Sivilprosess i et nøtteskall. Oslo 2015.

4. IUS4122 – Retts sosiologi

Ansvarlig faglærer: Knut-Erich Papendorf

Forslag fremmet av: Knut-Erich Papendorf på vegne av samtlige faste ansatte retts sosiologer på IKRS.

Forslag til totalrevisjon:

1 *Klassisk og nyere nordisk retts sosiologi*

Mathiesen, Thomas (2011): Kritisk sosiologi - en invitasjon. Novus Forlag: Oslo, s. 37-51 14
(Huset med det rare i)

Banakar, Reza (2013): Klassisk retts sosiologi – og dets relevans for nutidig forskning.

I: Hammerslev og Rask Madsen (red.), Retts sosiologi – klassiske og moderne perspektiver.

Hans Reitzels Forlag: København, s. 55 – 80 25

Hanne Petersen (2014): Sociology of Law at ‘the Edge of Empires and Eras’ –

Reflections on Lawyers and Living Law 65 Years after the Legal Expedition

to Greenland. I: Papendorf/Machura/Hellum (eds.), Eugen Ehrlich’s Sociology of Law.

Lit Verlag: Wien mm, s. 133-151 18

Hydén, Håkan (2013): Klassisk nordisk retts sosiologi. I: Hammerslev og Rask Madsen
(red.), Retts sosiologi – klassiske og moderne perspektiver. Hans Reitzels Forlag:

København, s. 101- 118 17

Dalberg-Larsen, Jørgen (2010): Status og perspektiver i nordisk retssociologi. I: Kristiansen/Storgaard (Red.), Nordisk retssociologi. Jurist- og Økonomiforbundets Forlag: København, s. 19-30 11

Christie, Nils (1976): Konflikt som eiendom. I: Sosiologi i dag. Årg. 6, nr. 4 1976, s. S. 54-69. 15

Halvorsen, Vidar (2014): Nils Christie: "Conflicts as Property". I: Dubber (ed.), Foundational texts in Modern Criminal Law, University Press: Oxford, s. 335-352 17

2 *Max Weber, Jürgen Habermas, Niklas Luhmann*

Hammerslev, Ole (2013): Max Weber. I: Hammerslev og Rask Madsen (red.), Retssociologi – klassiske og moderne perspektiver. Hans Reitzels Forlag: København, s. 213 – 232 19

Dalberg-Larsen, Jørgen (2013): Jürgen Habermas og den moderne stats krise. I: Hammerslev og Rask Madsen (red.), Retssociologi – klassiske og moderne perspektiver.

Hans Reitzels Forlag: København, s. 297-315 18

Vidar Halvorsen (1999): Rett, moral og skjønn. Habermas, Dworkin og rettsanvendelsens moralske grunnlag. I: Sosiologi i dag, hefte 1, s. 29-50 21

Borch, Christian (2013): Niklas Luhmann om retssystemets autopoiesis. I: Hammerslev og Rask Madsen (red.), Rettsociologi – klassiske og moderne perspektiver. Hans Reitzels Forlag: København, s. 331 – 347 16

3 *Den juridiske profession i et sosiologisk perspektiv*

Bertilsson, Margareta (2013): Den juridiske profession i et sociologisk perspektiv. I: Hammerslev og Rask Madsen (red.), Rettsociologi – klassiske og moderne perspektiver. Hans Reitzels Forlag: København, s. 659 – 680 21

Aubert, Vilhelm (1976): Fra Rettens og juristers ændrede rolle i det norske samfund i 1800- og 1900-tallet. I: Hammerslev og Rask Madsen (red.), Rettsociologi – klassiske og moderne perspektiver. Hans Reitzels Forlag: København, s. 693 – 709 16

Espeli, Harald, Rinde, Harald (2014): Advokatene. I: Slagstad/Messel (red.),

Profesjonshistorier. Pax: Oslo, s. 46-80 34

Papendorf, Knut (2011): Business Lawyers in the Age of Globalization.

In: Hellum/Ali/Griffiths (eds.), From Transnational Relations to Transnational Laws,

Ashgate: Farnham, s. 209-225 16

Grut, Øyvind, Luhr, Mina og Olsen, André (2011): Jusstudentenes sosiale bakgrunn

og yrkesplan. I: Juss-Buss (red.), Med loven mot makta, Novus Forlag: Oslo, s. 43-75

32

Oluassen, Leif-Petter (2015): Juristprofesjonen – en lagdelt sosial elitegruppe

(for tiden upublisert manus)

21

Andenæs, Kristian (2015): Rettshjelp

(for tiden upublisert manus)

15

4 *Lovgivning, politikk og rett*

Zamboni, Mauro og Hammerslev, Ole (2013): Lovgivning, politikk og rett. I:

Hammerslev og Rask Madsen (red.), Retts sosiologi – klassiske og moderne perspektiver.

Hans Reitzels Forlag: København, s. 711 – 725 14

Andenæs, Kristian (2006): Om maktens rettsliggjøring og rettsliggjøringens
maktpotensial. I TFS, s. 587-600 14

NOU 2003:19 Makt og demokrati. Sluttrapport fra Makt- og demokratiutredningen
S. 11-31; 37-40 og 56-61 28

Hellum, Anne og Taj, Farhat (2014): Norsk-pakistanske kvinner i rettslige klemme. I:
Hellum/Köhler-Olsen (red.), Like rettigheter – ulike liv. Gyldendal: Oslo, s.389-413 24

Ravna, Øyvind (2011): Samenes rett til land og vann, sett i lys av vekslende
oppfatninger om samisk kultur i retts- og historievitenskapene. I: Historisk tidsskrift,
bd. 90 (2), s. 189-212 23

Waldron, Jeremy (2007): Legislation and the Rule of Law. I Legisprudence , s. 91-123 32

5 Domstoler i rettssosiologisk perspektiv

Olaussen, Leif-Petter (2014): Concordance between Actual Level of Punishment

and Punishments suggested by Lay People – but with less use of Imprisonment.

I: Bergen Journal of Criminal Law and Criminal Justice, Volume 2, Issue 1,

pp 69-99

30

Höland, Armin (2011): Which Effects Do Courts Have? I: Papendorf,

Machura, Andenæs (eds.), Understanding Law in Society. Lit Verlag: Wien/Berlin,

s. 160-177

17

Graver, Hans Petter (2014): Judges Against Justice. Springer: Heidelberg mm, s. 91-111 20

6 Forvaltningsretten i et rettssosiologisk perspektiv

Graver, Hans Petter (2000): Mellom individualisme og kollektivism –

forvaltningsretten ved inngangen til et nytt århundre. I Lov og rett, s. 451-482

31

Papendorf, Knut (2012): Pasientskadeerstatning og Pasientskadenemnda

i et rettsliggjørings perspektiv. I Papendorf, Rett for alle? S. 205 – 235

30

Totalt antall sider hovedlitteratur: 609 sider

NORSKE VALGEMNER

1. IUS5251 - Ekspropriasjonsrett

Ansvarlig faglærer: Endre Stavang

Forslag fremmet av: Endre Stavang

Forslag til endringer i litteraturen:

Hovedlitteratur:

1. Bøker

Endre Stavang (red.) Ekspropriasjon (Oslo 2015), med unntak av: kapittel 3, avsnittene 3.2 til 3.6 og avsnitt 4; kapittel 4, avsnittene 3.3 til 3.5; kapittel 6, avsnitt 8; kapittel 8, avsnittene 8.2 til 8.4.

2. Artikler og tekstutdrag

2.1 Austenå, Torgeir og Sverre Øvstedal: Jordskifteloven (kommentarutgave), 3. utg., Universitetsforlaget 2000, s. 13-23 og s. 56-65.

2.2 Bell, Abraham & Gideon Parchomovsky: Taking Compensation Private, Section 1. Theoretical Justifications for Just Compensation, 59 Stanford Law Review 2007, s.877-885, Artikkelen er fritt tilgjengelig her:
https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=806164

2.3 Fauchald, Ole Kr. & Kjersti Schiøtz Thorud: Protection of investors against expropriation - Norway`s obligations under Investment treaties, I: Fauchald, Jakhelln og Syse (red.) dog Fred er ei det Bedste.... Festskrift til Carl August Fleischer, Oslo: Universitetsforlaget (2006), s.113-150

2.4 NOU 2013 Festekontrakter og folkerett, s. 25-34

2.5 Solheim, Stig, Nytt fra Den europeiske menneskerettsdomstolen i Strasbourg, Tidsskrift for Eiendomsrett 1 (4) 2008 s. 110-125.

Støttelitteratur:

Stordrange, Bjørn og Ove Chr. Lyngholt: Ekspropriasjonerstatningsloven, kommentarutgave, 3. utg., Universitetsforlaget 2000.

NOU 2003: 24 Mer effektiv bygningslovgivning, avsnitt 3.7.2, s. 45-49.

NOU 2003:29 Arealplaner og ekspropriasjonerstatning, kapittel 2 (s. 15-31) og avsnitt 3.3.2 (s. 37-40).

Totalt antall sider hovedlitteratur: ca. 620 sider**2. JUR1511/ JUS5511 – Arbeidsrett, den individuelle del**

Ansvarlig faglærer: Stein Evju

Forslag fremmet av: Stein Evju

Forslag til endring:

JUR1511:

Forslag til endring i hjelpemidler:

Evju, Stein (red.): Materialsamling i arbeidsrett. Hovedavtaler, overenskomster, direktiver. Institutt for privatrett. Stensilserie B. Nr. 65 – 2014

(erstatte tidligere utgaver)

Den følgende teksten skal *ikke* være med på nettsiden – det er dessverre feil nå.

Internasjonale rettskilder: De EU/EØS-rettslige direktiver som har aktualitet for rettsområdet er med i Materialsamlingen (jfr. ovenfor)

Innføringslitteratur:

Evju, Stein: «Utviklingstrekk i den individuelle arbeidsretten», *Arbeidsrett* 2011, s. 143–163

Evju, Stein: «Arbeidsrettdisiplinen og arbeidsrettsforskningen i tilbakeblikk : Utviklingen av faget og forskningen fra fortid til nåtid», *Arbeidsrett* 2012, s. 1–29

Stokke, Torgeir Aarvaag, Kristine Nergaard, Stein Evju: *Det kollektive arbeidslivet*. 2. utg. Oslo: Universitetsforlaget 2013, kap. 2, 3 og 4

Hovedlitteratur:

Skjønberg, Alexander Næss, og Eirik Hognestad: Individuell arbeidsrett. Oslo: Gyldendal Juridisk 2014 (ikke s. 256–264)

Evju, Stein: «Saklighet og saklighetsprøvelse. En rettsgenetisk studie», *Arbeidsrett* 2013, s. 82-111

Støtte- og tillegglitteratur:

Forarbeider til endringer 2015 i arbeidsmiljøloven¹

Prop. 39 L (2014–2015), Innst. [X] L (2014–2015)

Prop. 48 L (2014–2015), Innst. [X] L (2014–2015)

Kommentarutgaver til arbeidsmiljøloven:

Jan Fougner m.fl. (Universitetsforlaget)

Henning Jakhelln m.fl. (red.), arbeidsrett.no (Cappelen-Damm)

A.S. Johansen og E. Stueland (red.) (Gyldendal Akademisk)

Evju, Stein: *Utvalgte artikler 2001-2010*. Oslo: Universitetsforlaget 2010

«Arbeidsrett og styringsrett - et perspektiv», s. 29–46

«Arbeidsrett i møte med Europa : Om utstasjonering, tjenstedirektiv og andre direktiver», s. 255–279

«Direktivimplementering og arbeidstageres søksmålsposisjon», s. 391–448

«Labour-only contracting - the Norwegian way», s. 553-566

«Permittering og trygd : Trekk av rettsutviklingen», s. 567–598

«Aldersdiskriminering, likebehandling og pensjonsalder», s. 604-629

Evju, Stein: «Styringsrett og restkompetanse», *Arbeidsrett* 2010, s. 49-65

Thorkildsen, Tarjei og Tonje H. Drevland: «Arbeidsgivers styringsrett en restkompetanse?», *Arbeidsrett* 2010, s. 30-48

¹ Kommentar fra Stein Evju: Under Støttelitteratur står det [X] ved Innst. ad forarbeider til endringer i arbeidsmiljøloven. Innstillingene er kommet, men har ikke fått offisielt nummer ennå. Det vil de nok ha fått før dette skal legges ut på nettsidene, så ta gjerne kontakt for å få rette numre på plass.

Hellum, Anne, og Kirsten Ketscher (red.): *Diskriminerings- og likestillingsrett*. Oslo: Universitetsforlaget 2008. Diverse artikler

Hotvedt, Marianne Jenum, og Terese Smith Ulseth: «Arbeidsavtalen og styringsrett: Harmoni i en domsoktett», *Arbeidsrett* 2013, s. 112–138

Roseth, Kai Ove og Christel Kvalvik: "Aldersgrenser og aldersdiskriminering - er det lenger rom for å fastsette eller avtale særskilte aldersgrenser i norsk arbeidsliv?", *Arbeidsrett* 2012, s. 143–165

Taraldset, Birthe: «Arbeidsrett - eller eierstyring og selskapsledelse?», *Arbeidsrett* 2010, s. 66–73

Edwardsen, Kjetil: «Retten til fast ansettelse -Praktiske problemstillinger tilknyttet grunnbemanningslæren», *Arbeidsrett* 2012, s. 103-141

Søreide, Christel: «Midlertidig ansattes rett til fast stilling etter fireårsregelen», *Arbeidsrett* 2009, s. 146-159

Thorkildsen, Tarjei: "Endring av tjenestepensjonsordninger - arbeidsrettslige aspekter", *Arbeidsrett* 2012, s.59-79 (20 s)

Totalt antall sider hovedlitteratur: 405 sider.

IUS5511:

Forslag til endring i hjelpemidler:

Evju, Stein (red.): Materialsamling i arbeidsrett. Hovedavtaler, overenskomster, direktiver. Institutt for privatrett. Stensilserie B. Nr. 65 – 2014

(erstatte tidligere utgaver)

Den følgende teksten skal *ikke* være med på nettsiden – det er dessverre feil nå.
Internasjonale rettskilder: De EU/EØS-rettslige direktiver som har aktualitet for rettsområdet er med i Materialsamlingen (jfr. ovenfor)

Innføringslitteratur:

Evju, Stein: «Utviklingstrekk i den individuelle arbeidsretten», *Arbeidsrett* 2011, s. 143–163

Evju, Stein: «Arbeidsrettdisiplinen og arbeidsrettsforskningen i tilbakeblikk : Utviklingen av faget og forskningen fra fortid til nåtid», *Arbeidsrett* 2012, s. 1–29

Stokke, Torgeir Aarvaag, Kristine Nergaard, Stein Evju: *Det kollektive arbeidslivet*. 2. utg. Oslo: Universitetsforlaget 2013, kap. 2, 3 og 4

Hovedlitteratur:

Skjønberg, Alexander Næss, og Eirik Hognestad: *Individuell arbeidsrett*. Oslo: Gyldendal Juridisk 2014.

Evju, Stein: *Utvalgte artikler 2001-2010*. Oslo: Universitetsforlaget 2010

Følgende artikler inngår som hovedlitteratur:

«Arbeidsrett og styringsrett - et perspektiv», s. 29–46

«Arbeidsrett i møte med Europa : Om utstasjonering, tjenstedirektiv og andre direktiver», s. 255–279

«Labour-only contracting - the Norwegian way», s. 553-566

«Permittering og trygd : Trekk av rettsutviklingen», s. 567–598

Evju, Stein: «Informasjon og drøftelser som beslutningsvilkår», *Arbeidsrett og arbeidsliv* Bind 1, s. 263–273 (2005)

Evju, Stein: «Saklighet og saklighetsprøvelse. En rettsgenetisk studie», *Arbeidsrett* 2013, s. 82-111

Hellum, Anne, og Kirsten Ketscher (red.): *Diskriminerings- og likestillingsrett*. Oslo: Universitetsforlaget 2008

Følgende kapitler inngår som hovedlitteratur:

«Introduksjon til diskriminerings- og likestillingsretten», og

kap.1 («Diskrimineringsforbud - Nogle generelle overvejelser»).

Hotvedt, Marianne Jenum, og Terese Smith Ulseth: «Arbeidsavtalen og styringsrett: Harmoni i en domsoktett», *Arbeidsrett* 2013, s. 112–138

Roseth, Kai ove og Christel Kvalvik: "Aldersgrenser og aldersdiskriminering - er det lenger rom for å fastsette eller avtale særskilte aldersgrenser i norsk arbeidsliv?", *Arbeidsrett* 2012, s. 143–165

Taraldset, Birthe: «Arbeidsrett - eller eierstyring og selskapsledelse?», *Arbeidsrett* 2010, s. 66–73

Støtte- og tillegglitteratur:**Forarbeider til endringer 2015 i arbeidsmiljøloven²**

Prop. 39 L (2014–2015), Innst. [X] L (2014–2015)

Prop. 48 L (2014–2015), Innst. [X] L (2014–2015)

Kommentarutgaver til arbeidsmiljøloven:

Jan Fougner m.fl. (Universitetsforlaget)

Henning Jakhelln m.fl. (red.), arbeidsrett.no (Cappelen-Damm)

A.S. Johansen og E. Stueland (red.) (Gyldendal Akademisk)

Hellum Anne, og Kirsten Ketscher (red.), Diskriminerings- og likestillingsrett. Oslo: Universitetsforlaget 2008, diverse artikler

Evju, Stein: «Aldersdiskriminering, likebehandling og pensjonsalder», i: Stein Evju: *Arbeidsrett: Utvalgte artikler 2001-2010*, s. 604-629

Evju, Stein: «Direktivimplementering og arbeidstageres søksmålsposisjon», i: Stein Evju, *Arbeidsrett: Utvalgte artikler 2001-2010*, s. 391-448

Evju, Stein: «Styringsrett og restkompetanse», *Arbeidsrett 2010*, s. 49-65

Thorkildsen, Tarjei og Tonje H. Drevland: «Arbeidsgivers styringsrett en restkompetanse?», *Arbeidsrett 2010*, s. 30-48

Edvardsen, Kjetil: «Retten til fast ansettelse -Praktiske problemstillinger tilknyttet grunnbemanningslæren», *Arbeidsrett 2012*, s. 103-141

Søreide, Christel: «Midlertidig ansattes rett til fast stilling etter fireårsregelen», *Arbeidsrett 2009*, s. 146-159

Thorkildsen, Tarjei: "Endring av tjenestepensjonsordninger - arbeidsrettslige aspekter", *Arbeidsrett 2012*, s.59-79 (20 s)

Totalt antall sider hovedlitteratur: 593 sider

² Kommentar fra Stein Evju: Under Støttelitteratur står det [X] ved Innst. ad forarbeider til endringer i arbeidsmiljøloven. Innstillingene er kommet, men har ikke fått offisielt nummer ennå. Det vil de nok ha fått før dette skal legges ut på nettsidene, så ta gjerne kontakt for å få rette numre på plass.

3. JUR1550/ JUS5550: Helserett

Ansvarlig faglærer: Aslak Syse

Forslag fremmet av: Aslak Syse

Kommentar fra faglærer:

Dere vil se at til høsten er det medtatt bøker av Kjønstad og Befring/Ohnstad. Disse er ikke oppdatert og tilpasset læringskravene. Vi har fått kritikk for dette av studentene, se emneevalueringen gjennomført høsten 2014

Det tredje vedlegget er opplegget til en ny bok om sentrale helserettslige temaer som skal skrives for å dekke opp for det kommende litteraturbehovet i helserett.

Vennligst se vedlegg 2.

Boka blir ikke ferdig produsert til høstens undervisning, men vil være tilgjengelig som et kompendium for studentene. Det vil bli gitt leseanvisning som vil dekke for temaene dekket i Kjønstad og Befring/Ohnstad.

Men fordi boka ikke på vedtakstidspunktet i Fakultetet er mer enn på planleggingsstadiet, er det allerede utgitte bøker som utgjør hovedlitteraturen i vedlagte.

Boka vil være i produksjon våren 2016, og det vil da kunne vedtas en mer varig endring i læringskrav og hovedlitteratur høsten 2016, og da vil all litteraturen være oppdatert, det vil være innslag av menneskerettigheter og internasjonale rettskilder. Syse: Psykisk helsevernloven revideres i 2015 og er i nyutgave 2016, tidsmessig tilpasset den kommende omleggingen.

Men studentene vil altså gis tilgang på mer oppdatert og kostnadsfritt undervisningsmaterieil høsten 2016 enn vedlagte dokumenter om læringskrav gir inntrykk av.

Forslag til endringer:

JUR1550:

Forslag til endring i hjelpemidler:

Lovsamling for helse- og sosialsektoren 2015-2016 (og senere utgaver), Gyldendal Juridisk 2015.

Innføringslitteratur

Kjønstad, Asbjørn: Helserett. Pasienters og helsearbeideres rettsstilling, 2.utg., Gyldendal Akademisk 2007 s. 69-140 om pasientrettighetenes fremvekst.

Hovedlitteratur

Kjønstad, Asbjørn: Helserett. Pasienters og helsearbeideres rettsstilling, 2.utg., Gyldendal Akademisk 2007 s. 32-67, 219-242, 271-303, 308-311, til sammen: 92 s.

Syse, Aslak: Pasient- og brukerrettighetsloven, 4. rev. utg. Gyldendal Juridisk 2015 s.117-136, 174-268, 320-352, 380-423, 448-474, 493-513 og s. 551-578; til sammen: 260 s.

Befring, Anne Kjersti og Bente Ohnstad: Helsepersonelloven, 3. utg., Fagbokforlaget, s. 367-402 og 423-428; til sammen: 41 s.

Duvaland, Lars: Dokumentasjonsplikten for helsepersonell, Tidsskr Nor Lægeforen 2002; s. 2139-40; til sammen: 2 s.

Lov-og domssamlinger

Syse,Aslak (red.): Lovsamling for helse- og sosialsektoren 2015-2016 (og senere utgaver)

Støttelitteratur

Syse, Aslak, Reidun Førde og Olav H. Førde (red.): Medisinske feil, Gyldendal Akademisk 2000.

Warberg, Lasse: Norsk helserett, 2.utg. Universitetsforlaget 2011.

Aasen, Henriette Sinding: Pasientens rett til selvbestemmelse ved medisinsk behandling, 2. utg. Bergen, Fagbokforlaget 2000

Molven, Olav: Helse og Jus, 7. utg. Gyldendal Akademisk 201

Forslag til internasjonale rettskilder og/eller fremmedspråklig litteratur:

Syse, Aslak: Pasientrettighetsloven, 4. utg. Gyldendal Juridisk 2015 s.117-136 - er en gjennomgang av EØS-rettslige forpliktelser for norsk helserett

Forslag til ny emnebeskrivelse:

Helseretten handler om rettskilder og anvendelser av rettskilder som regulerer helsevesenet. Det omfatter rettslige reguleringer av helsetjenesten, rettigheter for brukere og pasienter og forpliktelser for tjenesten og for helsepersonell. Det legges vekt på pasienters rett til helsetjenester, plikten til forsvarlighet og innholdet i klageretten. Emnet skal gi en forståelse

av rettskildesituasjonen innen helserett og vurderinger av spørsmål av betydning for rettssikkerhet, som bruk av tvang, og i andre spørsmål av betydning for integritets- og personvern og integritet, som selvbestemmelse, rett til informasjon, taushetsplikt og andre regler om informasjonsbehandling.

Hva lærer du?

Faget helserett skal gi grunnleggende kunnskaper om hvordan helsetjenesten er regulert, utviklingen av reguleringer, vurderingstemaer og hensyn som ligger til grunn for regulering av sentrale temaer i helseretten, som nevnt over under emnebeskrivelsen.

Forslag til endring i læringsutbytte:

Kunnskap:

Studenten skal ha kunnskap om:

- Rettskildesituasjonen i helseretten
- Rettighetsbegrepet i helseretten
- Regler om tildeling av helsetjenester
- Pasienters rettsstilling, særlig om informasjon og samtykke
- Helsepersonells ansvar og plikter
- Helsevesenets organisasjon og arbeidsmåte
- Klage og tilsynsordninger i helsesektoren
- Grensene mellom frivillighet og tvang ved behandling av pasienter
- Reglene om bruk av tvang overfor pasienter uten samtykkekompetanse

Ferdigheter:

Studenten skal kunne:

- Tolke de sentrale reglene for tildeling av helsehjelp
- Forstå og analysere et vedtak om helsehjelp
- Forstå og anvende ansvarsregler som gjelder i helseretten
- Anvende den sentrale helserettslige reguleringen på praktiske tilfeller

Generell kompetanse:

Studenten skal kunne forstå og anvende sine helserettslige kunnskaper i en administrativ posisjon ved vurdering av helsehjelp som tilbys eller er gitt.

Totalt antall sider hovedlitteratur: 395 sider.**IUS5550:****Forslag til endring i hjelpemidler:**

Lovsamling for helse- og sosialsektoren 2015-2016 (og senere utgaver), Gyldendal Juridisk 2015.

Forslag til endring i litteratur:**Innføringslitteratur**

Kjønstad, Asbjørn: Helserett. Pasienters og helsearbeideres rettsstilling, 2.utg., Gyldendal Akademisk 2007 s. 69-140 om pasientrettighetenes fremvekst.

Molven, Olav: Helse og Jus, 7. utg. Gyldendal Akademisk 2012

Hovedlitteratur

Syse, Aslak: Pasient- og brukerrettighetsloven, 4. rev. utg. Gyldendal Juridisk 2015 s.117-136, 174-268, 320-352, 380-423, 448-474, 493-513 og s. 551-578; til sammen: 260 s.

Kjønstad, Asbjørn: Helserett. Pasienters og helsearbeideres rettsstilling, 2.utg., Gyldendal Akademisk 2007 s. 32-67, 219-242, 271-303, 308-311, til sammen: 92 s.

Befring, Anne Kjersti og Bente Ohnstad: Helsepersonelloven, 3. utg., Fagbokforlaget, s. 367-402 og 423-428 og 278-331; til sammen: 94 s.

Syse, Aslak: Lov om psykisk helsevern med kommentarer, 2.utg. Gyldendal Akademisk 2007 s.21-40, 66-144, s.158-172, 2.181-198 og s.255-279; til sammen: 153 s.

Lov- og domssamlinger

Syse, Aslak (red.): Lovsamling for helse- og sosialsektoren 2015-2016 (og senere utgaver)

Støttelitteratur

Halvorsen, Marit: Rettslig grunnlag for medisinsk behandling, Fagbokforlaget 1998.

Kjønstad, Asbjørn og Aslak Syse (red.): Helseprioriteringer og pasientrettigheter, Ad Notam Gyldendal, 1992, artiklene til Aslak Syse (s. 9-36), Torunn Sørheim, Anne Hellum og Marit Halvorsen (s. 95-141).

Om helsebegrepet i et historisk, antropologisk, globalt og kvinneverettslig perspektiv.

Syse, Aslak, Reidun Førde og Olav H. Førde (red.): Medisinske feil, Gyldendal Akademisk 2000.

Warberg, Lasse: Norsk helserett, 2.utg. Universitetsforlaget 2011.

Aasen, Henriette Sinding: Pasientens rett til selvbestemmelse ved medisinsk behandling, 2. utg. Bergen, Fagbokforlaget 2000

Forslag til internasjonale rettskilder og/eller fremmedspråklig litteratur:

Syse, Aslak: Pasientrettighetsloven, 4. utg. Gyldendal Juridisk 2015 s.117-136 – er en gjennomgang av EØS-rettslige forpliktelser for norsk helserett

Syse, Aslak: Lov om psykisk helsevern med kommentarer, 2.utg. Gyldendal Akademisk 2007 s.255-279 er et kapittel om menneskerettslige aspekter ved tvangspsykiatri

Forslag til ny emnebeskrivelse:

Helseretten handler om rettskilder og anvendelser av rettskilder som regulerer helsevesenet. Det omfatter rettslige reguleringer av helsetjenesten, rettigheter for brukere og pasienter og forpliktelser for tjenesten og for helsepersonell. Det legges vekt på pasienters rett til helsetjenester, plikten til forsvarlighet og innholdet i klageretten. Emnet skal gi en forståelse av rettskildesituasjonen innen helserett og vurderinger av spørsmål av betydning for rettssikkerhet, som bruk av tvang, og i andre spørsmål av betydning for integritets- og personvern og integritet, som selvbestemmelse, rett til informasjon, taushetsplikt og andre regler om informasjonsbehandling.

Hva lærer du?

Faget helserett skal gi grunnleggende kunnskaper om hvordan helsetjenesten er regulert, utviklingen av reguleringer, vurderingstemaer og hensyn som ligger til grunn for regulering av sentrale temaer i helseretten, som nevnt over under emnebeskrivelsen.

Forslag til endring i læringsutbytte:**Kunnskap:**

Studenten skal ha god kunnskap om:

- Rettskildesituasjonen i helseretten
- Rettighetsbegrepet i helseretten
- Kravet til forsvarlighet og rettssikkerhetsvurderinger i helseretten
- Regler om tildeling av helsetjenester
- Regler om informasjon og samtykke
- Pasienters rettsstilling
- Helsepersonells rettsstilling
- Reglene om bruk av tvang i psykisk helsevern og ved somatiske sykdomstilstander

Studenten skal ha kunnskap om:

- Helsevesenets organisasjon og arbeidsmåte
- Ledelse og styring av helsevesenet
- Klage og tilsynsordninger i helsesektoren
- Grensene mellom frivillighet og tvang ved behandling av pasienter
- Hovedsynspunkter i helsepolitikken

Ferdigheter:

Studenten skal kunne:

- Tolke de sentrale reglene for tildeling av helsehjelp
- Forstå og analysere et vedtak om helsehjelp
- Vurdere om reglene om taushetsplikt er brutt
- Vurdere og analysere vedtak om bruk av tvang i psykisk helsevern
- Forstå og anvende ansvarsreglene som gjelder i helseretten
- Anvende den sentrale helserettslige reguleringen på praktiske tilfeller

Generell kompetanse:

Studenten skal kunne:

- Forstå og anvende sine helserettslige kunnskaper i en administrativ posisjon ved vurdering av ulike aspekter ved den helsehjelpen som tilbys eller er gitt.
- Forstå og anvende sine helserettslige kunnskaper i henhold til aktuelt lovgrunnlag, om taushetspliktsregler eller andre pliktregler for helsepersonell er overtrådt.

Totalt antall sider hovedlitteratur: 599 sider.**4. JUR1580/ JUS5580 – Kommunalrett**

Ansvarlig faglærer: Eivind Smith

Forslag fremmet av: Eivind Smith

JUR1580 og JUS5580:**Forslag til endring i støttelitteratur:**

Bernt, Overå og Hove: Kommuneloven med kommentarer, 5. utg. 2011.

erstattes med

Overå og Bernt: Kommuneloven med kommentarer, 6. utg. 2014.

5. JUS5660 – Immaterialrett

Ansvarlig faglærer: Ole-Andreas Rognstad og Lee Andrew Bygrave

Forslag fremmet av: Ole-Andreas Rognstad og Lee Andrew Bygrave

Forslag til endringer:**Ny hovedlitteratur:**

Charlotte Waelde, Graeme Laurie, Abbe Brown, Smita Kheria, og Jane Cornwell, *Contemporary Intellectual Property: Law and Policy* (Oxford University Press, 2013, 3. utgave).

Ny støttelitteratur:

Anne Kur og Thomas Dreier, European Intellectual Property Law (Edward Elgar, 2013).

Totalt antall sider hovedlitteratur: 600 sider**6. IUS5701 – Internasjonale menneskerettigheter**

Ansvarlig faglærer: Vibeke Blaker Strand

Forslag fremmet av: Vibeke Blaker Strand

Forslag til endringer:

Følgende tekster forslås tatt ut av hovedlitteraturen:

Jacobs, Francis and White, Robin: The European Convention on Human Rights, fifth edition, Oxford, 2010. s.64-83, s.112-122 (om Derogations),s.308-518.

Alston, Philip and Ryan Goodman: International Human Rights, Oxford,: Kap.3 (s.157-276),Kap.4 (s.277-382),Kap.8 (s.685-761),Kap.11,B.pkt.1 og 2 (s.978-991),Kap.11,C (s.1025-1044).

Østerud, Øyvind, Engelstad, Fredrik og Selle, Per: Makten og demokratiet. En sluttbok fra Makt- og demokratiutredningen, Oslo, 2003. s. 116 – 126.

Følgende tekster foreslås tatt inn i hovedlitteraturen:

Overordnet om menneskerettigheters stilling i norsk rett og om tolking av menneskerettigheter i Norge:

Generelle spørsmål:

Dokument 16 (2011-2012) Rapport til Stortingets presidentskap fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven s. 40-98: Kap. 9 («Hva menes med menneskerettigheter?»), kap. 10 («Bør menneskerettigheter grunnlovsfestes?»), kap. 11 («Hvilke rettigheter er sentrale eller allmenngyldige?»), kap. 12 («Generell bestemmelse om menneskerettigheter»), kap. 13 («Begrensning av menneskerettigheter»), kap. 14 («Håndheving og kontroll av menneskerettigheter»), kap. 15 («Tolkning av

rettighetsbestemmelsene i Grunnloven») og kap. 16 («Derogasjon fra menneskerettigheter»). (59 s.)

Østerud, Øyvind, Engelstad, Fredrik og Selle, Per: Tekst fra «Makten og demokratiet. En sluttbok fra Makt- og demokratiutredningen», Oslo, 2003. s. 116 – 126 (11 s.)

NOU 2003:19 Makt og demokrati s. 74-87 – Særuttalelse fra utvalgsmedlem Hege Skjeie (14 s.)

Anine Kierulf: «Innenfra Og Utenfra - Grunnloven Og Menneskerettighetene» i Eirik Holmøyvik (red.) «Tolkingar av Grunnlova. Om forfatningsutviklinga 1814-2014" Pax 2013 (31 s.)

Vibeke Blaker Strand: "På vei bort fra menneskerettslovens system? Om forutberegnelighetshensynets gjennomslagskraft." s. 218-228 i *Kritisk Juss* nr. 3 2010. (10 s.)

Geir Ulfstein: "Den rettslige betydningen av avgjørelser fra menneskerettslige konvensjonsorganer" s. 552-570 i *Lov og Rett* Vol 51, Nr. 9, 2012 (19 s.)

Benedikte Moltumyr Høgberg: «Forholdsmessighetsvurdering» s. 304-309 (punktene 6.8.1 og 6.8.2) i «Forbud mot tilbakevirkende lover» Universitetsforlaget 2010 (6 s.)

Særlig fokus på EMK:

Føllesdal, Andreas: «Del av problemet, og del av løsningen: Den europeiske menneskerettighetsdomstolen og demokratisk selvstyre» i Harald Baldersheim og Øyvind Østerud (red.) «Det norske demokratiet i det 21. århundre» Fagbokforlaget 2014, s. 80-91 (12 s.)

Vibeke Blaker Strand og Kjetil Mujezinović Larsen: "The Role of the European Convention on Human Rights in the Norwegian Legal Order", under publisering i Stefan Lorenzmeier og Vasilka Sancin (red.) "Contemporary Issues of Human Rights Protection in International and National Settings", Nomos Publishers og Hart Publishers 2015 (15 s.)

Særlig fokus på FNs kvinnediskrimineringskonvensjon:

Anne Hellum: "Making space and giving voice: the CEDAW in Norwegian law" s. 588-624 i "Women's Human Rights. CEDAW in International, Regional and National Law" Anne Hellum og Henriette Sinding Aasen (red.) Cambridge University Press 2013 (37 s.)

Særlig fokus på FN-konvensjonen om personer med nedsatt funksjonsevne:

Vibeke Blaker Strand: Norway's Ratification of the UN Convention on the Rights of Persons

with Disabilities: Highlighting Current Discourses in the Field of Human Rights in Norway” i *Nordic Journal of Human Rights*, Vol. 32, No. 1 (2014) s. 75-83 (9 s.)

Særlig fokus på FNs barnekonvensjon:

Ingrid Egeland Thorsnes: “Klageordning til FNs barnekonvensjon – nei takk?» i *Kritisk Juss* 2014 (9 s.)

Særlig fokus på FNs rasediskrimineringskonvensjon:

Ot.prp. nr. 33 2004-2005 Om lov om forbud mot diskriminering på grunn av etnisitet, religion mv. (diskrimineringsloven) s. 52-66 (kap. 8, unntatt punkt 8.5 og 8.6.3,) og s. 186-191 (punkt 17.1.6 og 17.2) (18 s.)

Overordnet om statens plikter i forbindelse med implementering av internasjonale menneskerettigheter:

Ineke Boerefijn: “International Human Rights in National Law” s. 631-656 Catarina Krause og Martin Scheinin (red.) “International Protection of Human Rights: A textbook” Åbo Akademi University Institute for Human Rights 2012 (26 s.)

Dokument 16 (2014-2015) Rapport til Stortingets presidentskap fra arbeidsgruppen som har utarbeidet forslag til lov og instruks om nasjonal institusjon for menneskerettigheter s. 5-41 (37 s.)

EMDs tolking av EMK:

Dean Spielmann: “Whither the Margin of Appreciation?” i *Current Legal Problems*, Vol. 67 (2014), s. 49-65 (17 s.)

Andreas Føllesdal, Birgit Peters og Geir Ulfstein: «Introduction» s. 1-24 i Andreas Føllesdal, Birgit Peters og Geir Ulfstein (red.) *Constituting Europe. The European Court of Human Rights in National, European and Global Context*, Cambridge University Press 2013 (24 s.)

George Letsas: “The ECHR as a living instrument: its meaning and legitimacy” s. 106-141 i Andreas Føllesdal, Birgit Peters og Geir Ulfstein (red.) *Constituting Europe. The European Court of Human Rights in National, European and Global Context*, Cambridge University Press 2013 (36 s.)

Robert Spano: “The European Court of Human Rights and National Courts: A Constructive Conversation or a Dialogue of Disrespect?” s. 1-10 i *Nordic Journal of Human Rights* Vol. 33, No. 1 2015 (10 s.)

Enkeltspørsmål:*Innvandringsfeltet, saker som involverer barnets beste:*

Sandberg, Kirsten: "The role of national courts in promoting children's rights: The case of Norway." i *The International Journal of Children's Rights* Vol. 22, No. 1 (2014) s. 1-20 (20 s.)

Merete Havre Meidell: "Brutte bånd ved utvisning av foreldre – rettferdig for hvem?" s. 169-185 i Beatrice Halsaa og Anne Hellum (red.) "Rettferdighet", Universitetsforlaget 2010 (17 s.)

Vibeke Blaker Strand: "Ikke kun en Grunnlov på papiret – Barns menneskerettigheter er styrket" i *Morgenbladet* 2015 (3 s.)

Religionsfrihet og foreldreretten i forbindelse med utdanning:

Carolyn Evans: "Towards a Theory of Freedom of Religion or Belief" og "Historical Background" kap. 2 og 3 s. 18-50 i *Freedom of religion under the European Convention on Human Rights* Oxford University Press 2001. (33 s)

Ytringsfrihet:

Eric Barendt: "Why Protect Freedom of Speech?" kap. 1 s. 1-39 "Freedom of Speech" Oxford University Press 2007 (39 s.)

Diskrimineringsvernet:

Vibeke Blaker Strand: «Diskrimineringsvernet» kap. 4 s. 133-148 i «Diskrimineringsvern og religionsutøvelse. Hvor langt rekker individvernet?» Gyldendal Juridisk 2012 (16 s.)

Frihetsberøvelse i Norge:

Prop. 56 S (2012-2013) «Samtykke til ratifikasjon av valgfri protokoll av 18. desember 2002 til FN-konvensjonen av 10. desember 1984 mot tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff.» s. 5-29 (t.o.m. pkt. 6.2.7) og s. 38-40 (f.o.m. pkt. 6.4.5). (28 s.)

ØSK-rettigheter:

Sandra Fredman: "The Structure of Positive Duties" kap. 3 s. 65-91 i "Human Rights Transformed. Positive Rights and Positive Duties" Oxford University Press 2008 (27 s.)

Kirsten Ketscher: «Ejendomsret til sociale udelser. Retrospektivt gensyn med Borthen og Thunheim i lyset af EMK Tp 1 art. 1 med inddragelse af Lindheim (Tomtefestesaken)" s. 315-330 i Ketscher, Lilleholt, Smith og Syse (red.) "Velferd og rettferd. Festskrift til Asbjørn Kjønstad 70 år" Gyldendal Juridisk 2013 (16 s.)

Ingunn Ikdahl: "Myndighetene lar dem fryse" Debattinnlegg i Aftenposten Aften 11.2.2009 (1 s.)

Følgende tekster foreslås tatt inn som tilleggslitteratur:

Yutaka Arai-Takahashi: "The margin of appreciation doctrine: a theoretical analysis of Strasbourg's variable geometry" s. 62-105 i Andreas Føllesdal, Birgit Peters og Geir Ulfstein (red.) *Constituting Europe. The European Court of Human Rights in National, European and Global Context*, Cambridge University Press 2013 (44 s.)

Forslag til endring i fagbeskrivelse:

Hovedtemaet i faget er menneskerettighetenes rettslige betydning, med særlig fokus på deres betydning i Norge. Individets menneskerettighetsvern settes i sentrum. Faget tar utgangspunkt i menneskerettighetene slik de er forankret i norsk lovgivning, herunder i Grunnloven slik denne ble endret i 2014, og i internasjonale menneskerettighetskonvensjoner som Norge er part til. Den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK) er sentral i faget. Også en rekke FN-konvensjoner vil bli trukket inn, for eksempel FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP), FN-konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK), FNs barnekonvensjon, FNs kvinnekongresskonvensjon, FN-konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne, FNs rasediskrimineringskonvensjon og FNs torturkonvensjon.

Det vil i faget bli rettet oppmerksomhet mot noen materielle enkeltspørsmål som er særlig aktuelle i en norsk kontekst. Gjennomgående vil metodiske problemstillinger som oppstår når innholdet i menneskerettighetene søkes fastlagt gjennom tolkning bli løftet frem. Et overordnet tema i faget knytter seg til spørsmålet om nasjonale og internasjonale håndhevingsorganers legitimitet til å fastlegge rettigheters innhold gjennom tolkning, herunder spørsmålet om maktforholdet mellom lovgiver og domstoler og spenningen mellom flertallsmakt og mindretallsvern.

Forslag til endring i læringsutbytte:

Kunnskap:

Studenten skal ha:

- God kunnskap om hvordan menneskerettighetene er formalisert i norsk rett i dag.
- God kunnskap om diskusjonene knyttet til legitimiteten til nasjonale og internasjonale håndhevingsorganer når det gjelder å fastlegge rettigheters innhold gjennom tolkning,

og på hvilke måter disse diskusjonene påvirker politikktutformingene på menneskerettighetsområdet i Norge.

- God kunnskap om sammenhengen mellom nasjonal og internasjonal håndhevingspraksis på menneskerettighetsområdet og nasjonal lovgivers spillerom, herunder spørsmålet om hvordan menneskerettigheter verner et mindretall mot flertallets avgjørelser.
- God kunnskap om sentrale materielle problemstillinger.
- Kunnskap om hvordan ulike institusjoner i Norge bidrar til å oppfylle menneskerettslige forpliktelser til å sikre at rettigheter blir reelle.
- Forståelse av hvordan læren om EMK som «a living instrument» har betydning for spørsmål knyttet til konvensjonspartenes suverenitet på den ene side og ivaretagelse av individvern på den annen.
- Forståelse av subsidiaritetsprinsippets betydning i EMK-retten og bakgrunnen for at prinsippet har fått økt fokus den senere tid.
- Forståelse av sammenhengen mellom subsidiaritetsprinsippet og læren om statenes skjønnsmargin.

Ferdigheter:

Studenten skal kunne:

- Tolke og anvende menneskerettighetene i møte med konkrete problemstillinger.
- Opparbeide seg evne til å forstå betydningen menneskerettigheter har i møte med ulike typer problemstillinger i en norsk kontekst.
- Gjøre bruk av et sammensatt rettskildemateriale, som både er forankret nasjonalt og internasjonalt, i møte med konkrete problemstillinger.
- Analysere sentrale begreper og problemstillinger i menneskerettighetsvernet.
- Reflektere rundt forholdet mellom flertallsmakt og mindretallsvern.

Generell kompetanse:

Studenten skal kunne:

- Anvende sine kunnskaper i ulike profesjonelle roller, slik som i forvaltningen, i domstolene, i advokatfirmaer, i menneskerettighetsorganisasjoner og i media.
- Bidra i samfunnsdebatten om viktige verdispørsmål knyttet til menneskerettigheter, herunder kommunisere betydningen av menneskerettigheter i en norsk kontekst.

Totalt antall sider hovedlitteratur: 600 sider.

Kommentar fra ansvarlig faglærer:

Jeg ber om at PMR vurderer å fjerne 5 studiepoeng overlapp mellom dette faget og de to fagene:

JUS5710 - International Human Rights Law: Institutions and Procedures og HUMR5140 - Introduction to Human Rights Law. Med de nye pensumendringene (dersom disse vedtas) kan jeg ikke se at det er noen overlapp lenger mellom henholdsvis JUS5701 og JUS5710 og HUMR5140.

7. JUS5810 – Opphavsrett

Ansvarlig faglærer: Ole-Andreas Rognstad

Forslag fremmet av: Ole-Andreas Rognstad

Forslag til endring i hjelpemidler:

Heftene IfP Stensilserie nr 147 (Opphavsrettslige konvensjoner, En tekstsamling) og nr B 34 (Traktat- og direktivsamling i opphavsrett)

erstattes med

IfP Stensilserie B 66 (Materialsamling i opphavsrett).

Sistnevnte er under produksjon og vil foreligge til høstsemesteret 2015.

8. JUR1901/ JUS5901 – Rettshistorie

Ansvarlig faglærer: Dag Michaelsen

Forslag fremmet av: Dag Michaelsen

Forslag til endring i hjelpemidler:

TILLEGGSHEFTE

KILDER OG ÅRSTALL I FORFATNINGSHISTORIEN

UTVALG VED EIRIK HOLMØYVIK OG DAG MICHALSEN

Utgivelse: medio august 2015/ Heftet, ca. 100 manussider/ Bm og nyn.

ISBN 9788253038186

Felles for JUR1901 og JUS5901:

**EIRIK HOLMØYVIK OG DAG MICHALSEN: LÆREBOK I FORFATNINGSHISTORIE (ARB.TITTEL). MED
BIDRAG FRA OLA MESTAD.**

Utgivelse: medio august 2015/ Heftet, ca. 360 manussider/ Bm. og nyn.

ISBN 9788253037929

I tillegg for JUS5901:

Trond Nordby, I politikens sentrum (2004), s. 49-136, totalt 87 sider.

Forslag til endring i fagbeskrivelse:

Valgemnet rettshistorie består av norsk og vestlig statsforfatningshistorie fra rundt 1800 frem til i dag. Faget har nær sammenheng med fagene statsrett og rettshistorie.

Forslag til endring i læringsutbytte:

Kandidaten skal ha kunnskap i (1) oppkomsten av den moderne forfatningen rundt 1800 med vekt på det nye konstitusjonelle ordninger og programmet for menneskerettigheter; (2) om grunnleggelsen av den nye norske stat i 1814 med Eidsvollsgrunnloven og unions med Sverige; (3) om norsk og internasjonal forfatningsutvikling på 1800- og 1900-tallet. Kandidaten skal ha ferdigheter i å forstå sammenhenger mellom forfatning, politikk og samfunn etter 1800.

Totalt antall sider hovedlitteratur for JUR1901: 360 sider

Totalt antall sider hovedlitteratur for JUS5901: 450 sider

9. JUS5920 – Naturressursrett i et miljøperspektiv

Ansvarlig faglærer: Ole Kristian Fauchald

Forslag fremmet av: Ole Kristian Fauchald

Kommentar fra ansvarlig faglærer:

For JUS5920 foreslås det en omfattende revisjon av faget. Den nye fagbeskrivelsen har tidligere blitt godkjent av PMR, men har ikke blitt gjennomført i påvente av utarbeidelse av

litteraturliste. Utarbeidelsen av litteraturliste har tatt en del tid, og har nødvendiggjort enkelte justeringer i de tidligere vedtatte læringskravene. Under følger fullstendig forslag til fagbeskrivelse og pensum. Faget inngår i valgmenyprofilen "Naturressurser og miljø". Det har ikke vært undervisning i faget de siste årene.

Forslag til endringer:

Kort om emnet

Naturressursrett i et miljøperspektiv bygger først og fremst på JUS2211 forvaltningsrett, særlig miljørett, samt fagene EØS-rett og folkerett fra JUS2111.

Bakgrunnen for faget er behovet for å se forvaltningen av naturressurser i sammenheng med miljøretten. Et vesentlig mål for norsk forvaltning har vært å sikre integrering av miljøhensyn i forvaltningssystemene for naturressurser. Faget omhandler naturressurssektorer valgt ut på grunnlag av den betydning de har for norsk samfunn, miljø og økonomi. Faget har som mål å gi kunnskap om hvordan miljøhensyn kan integreres i de ulike sektorene og hvordan dette har vært gjort i Norge. Studentene skal gjennom studiet av de ulike sektorene også få kunnskap om generelle prinsipper for og tilnæringsmåter til integrering av miljøhensyn. Det legges videre opp til en kritisk refleksjon omkring hva som best vil ivareta miljøhensyn: en styrking av miljøforvaltningen eller en økt integrering av miljøhensyn i sektorene. Denne delen av faget trekker på rettsøkonomiske og retts sosiologiske tilnæringer. Faget omhandler også internasjonale perspektiver på naturressursforvaltning. De naturressursene som behandles er:

- Marin fisk
- Ferskvann
- Skog
- Mineraler

Hva lærer du?

Du finner læringskrav og litteraturliste på emnets semesterside.

Opptak og adgangsregulering

Du kan melde deg til dette emnet dersom du er registrert student ved Universitetet i Oslo og har avlagt forkunnskapskravene her. Har du avlagt forkunnskapskravene ved annen utdanningsinstitusjon må du søke [opptak til valgemner på masternivå](#). Alle søkere må oppfylle forkunnskapskravene.

Forkunnskaper

Obligatoriske forkunnskaper

Studenter må fylle **ett av disse kravene**:

- Bestått 1. - 3. avdeling i [masterstudiet i rettsvitenskap](#) (eller eksamener som kvalifiserer for fritak for disse) **eller**
- Fullført [masterstudium i rettsvitenskap](#) ved UiO (profesjonsstudium) eller tilsvarende

Studenter med opptak til fakultetets utvekslingsprogrammer og studenter med aktiv studierett til ethvert masterprogram ved UiO (utenom master i rettsvitenskap) har unntak fra forkunnskapskravene.

Anbefalte forkunnskaper

Minst tre års jusstudier.

Overlapping

Det er ingen vesentlig overlapping mellom dette emnet og andre emner som tilbys ved Det juridiske fakultet.

Undervisning

20 timer forelesning og kurs.

Vurdering og eksamen

4-timers skriftlig eksamen

Hjelpemidler

Oversikt over [hjelpemidler tillatt ved eksamen](#)

Eksamensspråk

Det er mulig å besvare eksamen på norsk, svensk, dansk eller engelsk. Søknad om engelsk oppgavetekst rettes til [kontaktpunkt for emnet](#). Om bruk av målform i eksamensoppgaver, se [§5.4 i Forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo](#).

Sensur

Emnet bruker gradert bokstavkarakterskala fra A til F, der A er beste karakter og F er stryk. Les mer om [karakterskalaen](#).

Begrunnelse og klage

En student kan be om begrunnelse for eksamenskarakterene, og kan også klage over karakterfastsettingen og/eller over formelle feil ved eksamen. Les mer om [begrunnelse og klage](#).

Adgang til utsatt eller ny eksamen/vurdering

Du kan vanligvis ta eksamen på nytt, men tidspunktet er avhengig av om du hadde gyldig forfall til ordinær eksamen. Les mer om å [ta eksamen på nytt](#).

Trekk fra eksamen og antall eksamensforsøk

En student kan fremstille seg til eksamen i dette emnet inntil tre ganger. Studenten anses å ha fremstilt seg til eksamen dersom hun/han ikke har [trukket eksamensmeldingen sin i StudentWeb innen frist](#).

Noen studieprogrammer kan ha regler som begrenser antall ganger en student kan fremstille seg til eksamen i dette emnet. Studieprogrammets egne regler vil da ha forrang.

Tilrettelagt eksamen/vurdering

En student som har en funksjonshemming og/eller kroniske eller akutte helseproblemer som fører til vesentlige ulemper i eksamenssituasjonen i forhold til andre studenter, kan søke om [tilrettelegging ved eksamen](#). Mødre som ammer kan søke om tilleggstid på eksamen.

Evaluering av emnet

Tilbakemelding fra studentene våre er avgjørende for at vi skal kunne tilby best mulige emner og studieprogrammer. Som student ved UiO vil du derfor bli bedt om å delta i ulike typer evaluering av studiehverdagen din. Vi gjennomfører fortløpende evaluering av dette emnet, og med jevne mellomrom ber vi studentene delta i en mer omfattende og detaljert evaluering, en såkalt "periodisk evaluering" av emnet.

Annet

Dette emnet er på master-nivå.

Pensum/læringskrav (JUS5920)

Miljørett

Fagbeskrivelse

Faget ser på forvaltningen av utvalgte naturressurser – marin fisk, ferskvann, skog og mineraler – i sammenheng med miljøretten. Naturressursene er valgt ut på grunnlag av den betydning de har for norsk miljø og økonomi. Faget har som mål å gi aktuell kunnskap om hvordan miljøhensyn kan integreres i de ulike sektorene og hvordan dette har vært gjort i Norge. Studentene skal gjennom studiet av de ulike sektorene også få kunnskap om generelle prinsipper for og tilnæringsmåter til integrering av miljøhensyn. Det legges videre opp til

kritisk refleksjon over hva som best vil ivareta miljøhensyn: en styrking av miljøforvaltningen eller en økt integrering av miljøhensyn i sektorene. Denne delen av studiet trekker på rettsøkonomiske og retts sosiologiske tilnærminger. Faget omhandler også internasjonale perspektiver på naturressursforvaltning.

For naturressursene er hovedfokus som følger:

- Fiskeri: økosystembasert forvaltning og havressursloven;
- Ferskvann: forvaltningen av ferskvannsressurser ved hjelp av kvalitetsstandarder for vannregioner, særlig gjennom norsk implementering av EUs vanndirektiv;
- Skog: bruken av sertifiseringsordninger i skogbrukssektoren, samt skogbruksloven;
- Mineraler: regulering av miljøvirkninger av gruvedrift og mineralloven.

Læringskrav

Læringskrav for JUS5920

Det kreves **god forståelse** av hvordan miljøhensyn kan integreres i forvaltningen av marin fisk, ferskvann, skog og mineraler, samt hvordan miljøhensyn er integrert i forvaltningen av disse ressursene i Norge. Herunder kreves det god forståelse av:

- Kompetansedeling mellom sentrale miljømyndigheter og myndigheter med ansvar for naturressurser i saker om ivaretagelse av miljøhensyn
- Kompetansedeling mellom sentrale, regionale og lokale myndigheter i saker om ivaretagelse av miljøhensyn ved forvaltning av naturressurser
- Hovedtrekk ved havressursloven
- Økosystembasert forvaltning av marine fiskeressurser
- Hovedtrekk ved vannressursloven
- EUs vanndirektiv og dets gjennomføring i norsk rett
- Hovedtrekk ved skogbruksloven
- Bruk av sertifiseringsordninger i skogbrukssektoren
- Hovedtrekk ved mineralloven
- Regulering av miljøvirkninger ved gruvedrift

Litteratur

Innføringslitteratur

Bugge, Hans Chr.: Lærebok i miljøforvaltningsrett, 4. utg. Universitetsforlaget 2015.

Backer, Inge Lorange: Innføring i naturressurs- og miljørett, 5.utg. Gyldendal 2012.

Hovedlitteratur

Generelle temaer:

Backer, Inge Lorange: Integrasjonsprinsippet – er det noe bedre alternativ? I Backer, Fauchald og Voigt, Pro natura. Festskrift til Hans Christian Bugge, Universitetsforlaget 2012, s. 42-55 (artikkelen er tilgjengelig på Lovdata).

Jerkø, Markus: Det norske formålet «Bærekraftig utvikling», Tidsskrift for rettsvitenskap 2009, s. 354-387 (artikkelen er tilgjengelig på Lovdata).

Nordtveit, Ernst: Konesjonsordninger og kvotesystem som regulering av tilgang til opne ressursar - privatisering eller regulering? I Backer, Fauchald og Voigt, Pro natura. Festskrift til Hans Christian Bugge, Universitetsforlaget 2012, s. 346-368 (artikkelen er tilgjengelig på Lovdata).

NOU 2013:10 Naturens goder – om verdier av økosystemtjenester, kap. 2, 7-9 og 12-17, s. 29-66, 209-247 og 327-389.

Reitan, Marit, Jo Saglie og Eivind Smith: Det norske flernivådemokratiet – sett ovenfra og nedenfra. I Reitan et al. (red.), Det norske flerdemokratnivået, Abstrakt 2012, s. 9-30.

Gulbrandsen, Lars H. Miljømerking og bærekraftig fiskeri- og skogforvaltning. I Internasjonal politikk, vol. 63:4, 2005, s. 395-420 (artikkelen er tilgjengelig i bibsys).

Fiskeri:

Bugge, Hans Christian: Har vi de rettslige redskapene som trengs for en god forvaltning av våre havområder? I Graver, et al.: Forsker og formidler: Festskrift til Erik Magnus Boe, Universitetsforlaget, 2013, s. 65-88 (artikkelen er tilgjengelig på Lovdata).

Henriksen, Tore og Alf Håkon Hoel: Determining Allocation: From Paper to Practice in the Distribution of Fishing Rights Between Countries. I Ocean Development & International Law, vol. 42:1-2, 2011, s. 66-93 (artikkelen er tilgjengelig i bibsys).

Ørebech, Peter: The “Lost Mackerel” of the North East Atlantic – The Flawed System of Trilateral and Bilateral Decision-making. I The International Journal of Marine and Coastal Law vol. 28, 2013, s. 343–373 (artikkelen er tilgjengelig i bibsys).

Ørebech, Peter: Islendinger på hugget: Den ytre allmenningen enda en gang. I Lov og Rett, 2008, s. 231-236 (artikkelen er tilgjengelig på Lovdata).

Bull, Kirsti Strøm: Fisket i saltvann – betraktninger rundt rettighetsspørsmål. I Kart og Plan, 2005, s. 9-16 (artikkelen er tilgjengelig på Lovdata).

Ferskvann:

Liefferink, Duncan, Mark Wiering og Yukina Uitenboogaart: The EU Water Framework Directive: A multi-dimensional analysis of implementation and domestic impact. I Land Use Policy, vol. 28, 2011, s. 712-722 (artikkelen er tilgjengelig i bibsys).

Andersen, Ingrid Wang: EUs rammedirektiv for vann – miljøkvalitetsnormer for vannmiljøet i møte med norsk rett. I *Kart og plan*, vol. 73:5, 2013, s. 355-366 (artikkelen er tilgjengelig i bibsys).

Schütz, Sigrid Eskeland: Vassdirektivet – konsekvensar for næringsverksemd. I *Tidsskrift for eiendomsrett*, 2014, s. 11-47 (artikkelen er tilgjengelig i bibsys).

Movik, Synne og Aase Kristine Aasen Lundberg: «Å følge vannets vei». Erfaringer fra Nordland med EUs vanndirektiv og samordning med andre regionale planprosesser. I *Kart og plan*, vol. 73:5, 2013, s. 333-344 (artikkelen er tilgjengelig i bibsys).

Skogbruk:

Bernstein, Steven et al.: Examination of the influences of global forest governance arrangements at the domestic level. I Rayner et al. (red.), *Embracing Complexity: Meeting the Challenges of International Forest Governance*. IUFRO World Series, Vol 28. Vienna, Austria, International Union of Forest Research Organizations (IUFRO), 2010, kap. 7, s. 111-135 (kapitlet er fritt tilgjengelig på internett).

Frivold, Lars Helge: Fra gagn og ugagn til økosystemtjenester: om flerbruk av skog. INA fagrapport nr. 24, 2014, 35 sider (rapporten er fritt tilgjengelig på internett).

Reusch, Marianne: Jungelens lov? - Ny lov om Osломarka. I *Tidsskrift for eiendomsrett*, 2009, s. 301-314 (artikkelen er tilgjengelig på lovdata).

Nelson, Robert H.: Multiple-use forest management versus ecosystem forest management: A religious question? I *Forest Policy and Economics*, vol. 35, 2013, s. 9-20 (artikkelen er tilgjengelig i bibsys).

Gulbrandsen, Lars H. Konvensjonen om biologisk mangfold og norsk skogbruk. Strategisk eller normativ tilpasning? I *Internasjonal politikk*, vol. 60:1, 2002, s. 31-54 (artikkelen er tilgjengelig i bibsys).

Mineraler:

Jakobsen, Ingvild Ulrikke: Extractive Industries in Arctic: The International Legal Framework for the Protection of the Environment. I *Nordisk Miljörättslig Tidskrift*, 2014:1, s. 39-52 (artikkelen er fritt tilgjengelig på internett).

Fauchald, Ole Kristian: Regulating Environmental Impacts of Mining in Norway. I *Nordisk Miljörättslig Tidskrift*, 2014:1, s. 53-65 (artikkelen er fritt tilgjengelig på internett).

Skogvang, Susann Funderud: Ny minerallov og samiske rettigheter. I *Lov og Rett*, 2010, s. 47-67 (artikkelen er tilgjengelig på Lovdata).

Prno, Jason og D. Scott Slocombe: Exploring the origins of 'social license to operate' in the mining sector: Perspectives from governance and sustainability theories. I *Resource Policy*, vol. 37, 2012, s. 346-357 (artikkelen er tilgjengelig i bibsys).

Prno, Jason: An analysis of factors leading to the establishment of a social licence to operate in the mining industry. I Resource Policy, vol. 38, 2013, s. 577-590 (artikkelen er tilgjengelig i bibsys).

Totalt antall sider hovedlitteratur: 597 sider.

SPRÅKFAG

1. ENGSEMJ- Semesteremne i engelsk for jurister

Ansvarlig faglærer: Andrew Hutter/Wendy H. Gabrielsen

Forlag fremmet av: Wendy H. Gabrielsen

Forslag til endringer:

Haigh, Rupert (2015): *Legal English*, fourth edition. London: Routledge

Huxley-Binns, Rebecca and Martin, Jacqueline (2014): *Unlocking the English Legal System*, fourth edition. London: Routledge

McAlin, Rosen, Stern (2010): *An Introduction To American Law*, second edition. Carolina : Academic Press

Mortimer, John (1978): "Rumpole and the Younger Generation" i *Rumpole of the Bailey* eller *The First Rumpole Omnibus*. Penguin (utdelt materiale)

Oakland, John (2015): *British Civilization An Introduction*, eighth edition. Oxford: Oxford University Press

Tekstsamlinger på ca. 100 sider med artikler osv.

Oppgavesamlinger til oversettelse og grammatikk

Referanseverk/hjelpemidler:

Oxford Advanced Learner's Dictionary eller lignende

Black's Law Dictionary, tenth edition (2014). Bryan A. Garner

Craig Ronald L. (1999): *Stor juridisk ordbok*. Universitetsforlaget

Lind, Åge (2009): *Norsk-engelsk juridisk ordbok, sivilrett og strafferett*. Cappelen Damm

Swan, Michael (2005): *Practical English Usage*, third edition. Oxford: Oxford University Press

Forslag til endring i fagbeskrivelse:

(Under hva lærer du?)

I tillegg trener du på både generelle og profesjonelle lese og skriveferdigheter i engelsk.

ENDRES til:

I tillegg trener du på både generelle og fagspesifikke lese- og skriveferdigheter i engelsk.

Kurset består av de følgende elementene:

Legal system and society in the US and UK

Legal translation

Legal terminology

Practical grammar and written English

Spoken English

(PÅ ENGELSK)

Forslag til endring i læringsutbytte:

Kunnskap

Dette har du kunnskaper om etter å ha fullført emnet:

- rettssystemet i USA og Storbritannia
- det politiske systemet samt utdanningssystemet i USA og Storbritannia, med fokus på jusstudiene
- andre aktuelle temaer i det britiske samfunnet
- hvordan tolkningen av den amerikanske grunnloven påvirker det amerikanske samfunnet
- sentrale juridiske termer med fokus på følgende områder: contract law, tort law, criminal law, property law, business law og US constitutional law
- anglo-amerikansk common law
- amerikansk case law

Ferdigheter

Dette kan du etter å ha fullført emnet:

- forklare og drøfte engelske tekster i ulike sjangere (avisartikler, kontrakter, en novelle osv.)
- lese og forstå "cases" på engelsk
- oversette tekster med juridisk innhold
- skrive formelle tekster av ulik art (referat, essay, brev osv.) på engelsk
- sammenligne det anglo-amerikanske og det norske rettssystemet
- diskutere samfunnsmessige og juridiske forhold og argumentere på engelsk
- holde et kort foredrag på engelsk

Totalt antall sider hovedlitteratur: ca. 635 sider.

Kommentar fra Andrew Hutter: Det skal nevnes at antall sider tekst ikke gir et godt bilde av arbeidsmengden i språkkurset siden vi jobber intensivt med en del av tekstene. I den oversettelsesdelen av kurset tar det ofte vel over en timers arbeid for en student å oversette en side tekst som er gitt som lekse.

2. **FRAJUR – Fransk for jurister**

Ansvarlig faglærer: Iris Nguyen-Duy

Forlag fremmet av: Eléonore Maitre

Forslag til endringer:

Grammaire :

- **Gregoire, M. et Thievenaz, O.** (2013). Grammaire progressive du français - Niveau intermédiaire, 3ème édition. Paris : Clé International.
- Matériel distribué en cours

Organisation et fonctionnement du système politique et juridique français :

- **Bernard, G., De Gunten, B., Martin A. et Niogret M.** (2014). Les institutions de la France. Repères pratiques, Paris : Nathan.
- **Mathieu, B. et Ardant, P.** (2014). Droit constitutionnel et institutions politiques, 26ème édition. Paris : LGDJ.

- **Jacqué, J. P.** (2014). Droit constitutionnel et institutions politiques, 10ème édition. Paris : Dalloz.
- Matériel distribué en cours

Introduction au droit français :

- **Fabre-Magnan, M.** (2014). Introduction générale au droit, 2ème édition. Que sais-je ?, Paris : PUF
- **Terré, F.** (2012). Introduction générale au droit. Paris : Dalloz.
- **Guinchard, S. et Debard, T.** (2014). Lexique des termes juridiques, 22ème édition. Paris : Dalloz.

Introduction à la jurisprudence des tribunaux français :

- **Gaïa P., Ghevantian R., Mélin-Soucramanien F., Oliva E. et Roux A.** (2013). Les grandes décisions du Conseil constitutionnel. Paris: Dalloz.
- **Long M., Weil P., Braibant G. †, Delvolvé P. et Genevois B.** (2013). Les grands arrêts de la jurisprudence administrative. Paris: Dalloz.
- **Capitant H., Terré F. et Lequette Y.** (2007). Les grands arrêts de la jurisprudence civile, Tome 1. Paris: Dalloz.
- **Varinard A. et Pradel J.** (2012). Les grands arrêts du droit pénal général. Paris: Dalloz

Ouvrages en anglais :

- **Steiner, E.** (2010). French Law: A Comparative Perspective. Oxford : OUP.
- **Bell, J.** (2001). French Legal Cultures (Law in Context). Cambridge: Cambridge University Press.

3. TYSJUR1 – Tysk for jurister, delemne 1

Ansvarlig faglærer: Tobias Mahler

Forslag fremmet av: Tobias Mahler

Forslag til endringer:

Hovedlitteratur:

Heike Simon, Gisela Funk-Baker *Einführung in das deutsche Recht und die deutsche Rechtssprache = Introduction to German Law & Language*. C.H.BECK. München 2013. (300 sider, utvalgte kapitler brukt i undervisningen)

Håvard Reiten *Tysk grammatikk*. Aschehoug. Oslo 2013 (Utvalg: Kap. 1 (7-23), Kap. 2 (25-30), Kap. 3 (31-46), Kap. 4 (53-63), Kap. 6 (73-109), Kap. 7 (111-131), Kap. 9 (145-187), Kap. 12 (238-245), Kap. 13 (245-258), Kap. 14 (259-267), Kap. 15 (267-270), Kap. 16 (273-277), Kap. 17 (283-305), til sammen ca. 200 sider)

Litteratursamling (ca. 100 sider tyske skjønnlitterære tekster som deles ut i begynnelsen av høstsemesteret)

Dagsaktuelle artikler fra norske og tyskspråklige aviser og internettkilder som deles ut i seminarene

Støttelitteratur:

Tysk blå ordbok. Kunnskapsforlaget.

Langenscheidt Großwörterbuch Deutsch als Fremdsprache

Langenscheidt Universalwörterbuch Norwegisch

Pons Grammatik auf einen Blick - Deutsch

Pons Rechtschreibung und Zeichensetzung auf einen Blick – Deutsch

Duden. Rechtschreibung

(Software Download: <http://www.duden.de/shop/duden-die-deutsche-rechtschreibung-duden-bibliothek>)

Internettressurser:

<http://www.duden.de/rechtschreibpruefung-online>

<http://wortschatz.uni-leipzig.de/>

Tillegglitteratur:

Creifelds (2011): **Rechtswörterbuch**. München: C. H. Beck.

Lamprecht, R. (2011): **Ich gehe bis nach Karlsruhe**. München: Deutsche Verlags-Anstalten.

Model/Creifelds (2012): **Staatsbürger-Taschenbuch**. München: C. H. Beck, 33. Auflage.

Muthorst O. (2011): **Grundlagen der Rechtswissenschaft**. München: C. H. Beck.

Sander, G. (2004): *Deutsche Rechtsprache*. Tübingen: Francke

Schönfelder (2013): **Deutsche Gesetze**. München: C. H. Beck.

Tatsachen über Deutschland (2010), Frankfurt/Main: Societäts-Verlag.

Wesel, U. (2007): **Fast Alles, was Recht ist**. Jura für Nicht-Juristen. Frankfurt/Main: Eichborn, 8. Auflage.

Forslag til endring i fagbeskrivelse:

TYSJUR1 - Tysk for jurister: Emnets tittels foreslås endret til «TYSJUR1 - Tysk for jurister; ~~delemne 1~~» fordi delemne 2 ikke finnes.

Utdrag fra <http://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/TYSJUR1/>

Kort om emnet

Emnet skal hjelpe studentene til å styrke sin generelle kompetanse i skriftlig og muntlig tysk. Undervisningen tar hensyn til målgruppens spesielle studie- og yrkesinteresser og en vil derfor i høy grad legge vekt på fagspesifikt stoff og regelmessig trekke inn dagsaktuelle temaer.

Emnet består av følgende komponenter:

- Innføring i juridisk fagspråk og det tyske rettssystem

- Tysk kulturkunnskap med et utvalg av nye, aktuelle litterære og journalistiske tekster i forskjellige medieformater
- Formidling av interkulturell kompetanse i skjæringspunktet mellom Norge og de tyskspråklige land
- Praktisk grammatikk
- Oversettelse av korte juridiske og andre tekster
- Skriftlige og muntlige øvelser

Deltakerne vil få et innblikk i moderne tysk kultur og samfunn, og det legges spesielt vekt på rettssystemer, utdanning, kulturkunnskap og dagsaktuelle temaer. Du vil utvide ordforråd og kunnskaper innenfor det juridiske fagfeltet og få trening i å oversette korte tekster med dagsaktuell og juridisk innhold til og fra norsk. I tillegg trener du på både generelle og profesjonelle lese- og skriveferdigheter i tysk. Du vil lære å unngå de typiske feilene nordmenn gjør i tysk med hensyn til både ordvalg og uttale, grammatikk og tegnsetting.

Kurset er spesielt egnet for dem som planlegger å studere i utlandet eller delta i et arbeidsmiljø der tysk blir brukt, og vil utdype deres kunnskap i det tyske rettssystemet.

Studiemateriell og ekskursjon

Hver student får ved starten utlevert en pensumsamling av juridiske tekster og en samling av aktuelle litterære tekster. Så vidt det lar seg gjøre arrangeres det en ekskursjon.

Hva lærer du?

Kunnskap

Emnet omfatter utvalgte temablokker omtalt i pensum og gir deg innsikt i de viktigste deler av det tyske rettssystemet. Det sammenlignes systematisk med det norske systemet.

Temagruppene er:

- Juristutdanningen
- Rett og rettskilder
- Forfatningsrett
- Kontraktsrett
- Familie- og arverett
- Handels- selskaps- og arbeidsrett
- Strafferett
- Forvaltningsrett
- Internasjonal privatrett, Europarett og EMK

Videre vil du tilegne deg nyttig juridisk terminologi.

Ferdigheter

Dette kan du etter å ha tatt kurset:

- Du har utviklet din leseteknikk i tysk; du kan lese og forstå tyske tekster av ulik vanskelighetsgrad og i ulike sjangere (presseartikler, rettsavgjørelser, litterære tekster osv.).
- Du kan oversette tekster med juridisk og allment innhold begge veier (tysk – norsk / norsk - tysk) og kjenner til de hjelpemidler i bokform og elektronisk som kan brukes.
- Du kan uttrykke deg muntlig på tysk både i dagligdagse og i profesjonelle vendinger.
- Du er i stand til å holde korte muntlige referater på tysk av faglig karakter.
- Du er fortrolig med tyske teksttypekonvensjoner og kan skrive korte administrative brev, redigere din CV, søke en jobb på tysk.
- Du har utviklet dine evner til å forstå, forklare og analysere forskjellige teksttyper og sjangere, bl.a. tysk lovgivning, rettspraksis, diverse skjønnlitterære og journalistiske tekster.
- Du kan sammenligne det tyske og det norske rettssystemet.
- Du kan finne frem det nødvendige rettsmaterialet både på biblioteket og på nettet.

Søkere kan opptas dersom de to foregående grupper ikke fyller alle plasser.

Undervisning

Undervisningen går over to semestre, med oppstart om høsten og avsluttende eksamen påfølgende år. Det blir i alt 18 uker med undervisning bestående av 5-6 ukentlige timer, i alt 96 timer, hovedsakelig i seminarform. Noe av øvelsesaktiviteten foregår via Fronter. I kurset vil du få veiledning til å analysere ditt språknivå ved starten og slutten av kurset, basert på [CEFR](#) skalaen.

Det forutsettes at deltakerne er aktive med muntlige og skriftlige bidrag, arbeider hjemme med skriftlige oppgaver og forbereder korte innlegg.

I 2. semester skal hver student holde to foredrag, det ene i jussdelen av studiet, det andre i den språklige delen. Hvert av foredragene skal være på ca. 10-15 minutter.

Ekskursjon

Så vidt det lar seg gjøre arrangeres det en ekskursjon til Kiel i 2. semester med besøk i institusjoner av særlig interesse for jusstudenter, bl.a. ungdomsretten.

Obligatoriske aktiviteter - krav for å kunne avlegge eksamen:

Det kreves oppmøte på **75 % av undervisningen**. I tillegg må hver student:

A. Skrive en hjemmeoppgave (ca. 1000 ord).

B. Anlegge en mappe som leveres i Fronter:

1. Et resymé eller manuskript til de foredragene studenten har holdt

2. To oversettelser og en grammatikkbesvarelse fra 1. semester
3. To oversettelser og en grammatikkbesvarelse fra 2. semester
4. Et referat fra ekskursjonen til Kiel eller en annen skriftlig oppgavebesvarelse
5. Fem av svarene til spørsmål som stilles i forbindelse med de leste litterære tekstene
6. To svarblokker til spørsmål i forbindelse med undervisningstimene i juskunnskap

I tillegg er det anledning til å legge flere skriftlige arbeider i mappen.

Eksamen

Eksamen består av en 4-timers skriftlig eksamen og en muntlig gruppeeksamen av ca. 30 minutters varighet. Dessuten leveres en større hjemmeoppgave (punkt A ovenfor). Mappen (punkt B ovenfor) innleveres siste kursdag.

For fastsettelse av slutt karakteren teller hjemmeoppgaven, mappen og den skriftlige eksamen en tredjedel hver, og den muntlige eksamen er justerende. Eksamen bedømmes etter en gradert skala fra A til E for bestått og F for ikke bestått.

Forslag til endring i læringsutbytte:

Kunnskap:

Emnet omfatter utvalgte temablokker omtalt i pensum og gir deg innsikt i de viktigste deler av det tyske rettssystemet. Det sammenlignes systematisk med det norske systemet.

Temablokkene er:

- Juristutdanningen
- Rett og rettskilder
- Forfatningsrett
- Kontraktsrett
- Familie- og arverett
- Handels- selskaps- og arbeidsrett
- Strafferett
- Forvaltningsrett
- Internasjonal privatrett, Europarett og EMK

Videre vil du tilegne deg nyttig juridisk terminologi.

Ferdigheter

Dette kan du etter å ha tatt kurset:

- Du har utviklet din leseteknikk i tysk; du kan lese og forstå tyske tekster av ulik vanskelighetsgrad og i ulike sjangere (presseartikler, rettsavgjørelser, litterære tekster osv.).
- Du kan oversette tekster med juridisk og allment innhold begge veier (tysk – norsk / norsk - tysk) og kjenner til de hjelpemidler i bokform og elektronisk som kan brukes.
- Du kan uttrykke deg muntlig på tysk både i dagligdagse og i profesjonelle vendinger.
- Du er i stand til å holde korte muntlige referater på tysk av faglig karakter.
Du er fortrolig med tyske teksttypekonvensjoner og kan skrive korte administrative brev, redigere din CV, søke en jobb på tysk.
- Du har utviklet dine evner til å forstå, forklare og analysere forskjellige teksttyper og sjangere, bl.a. tysk lovgivning, rettspraksis, diverse skjønnlitterære og journalistiske tekster.
- Du kan sammenligne det tyske og det norske rettssystemet.
- Du kan finne frem det nødvendige rettsmaterialet både på biblioteket og på nettet.

Totalt antall sider hovedlitteratur: 600 sider.

ENGELSKE VALGEMNER

1. IUS5641 – Electronic Communications Law

Ansvarlig faglærer: Tobias Mahler

Forslag fremmet av: Tobias Mahler

Forslag til endring i fagbeskrivelse:

«The course examines how the European Union (EU) regulates one of its most dynamic, innovative industries: the electronic communications sector. The course concentrates on the efforts of the EU to deregulate and re-regulate electronic communications networks and services in order to achieve Union-wide competition in the sector. Account is also taken of the global context for this area of regulation. Accordingly, account is taken of the regulatory roles played by non-EU actors in the field, particularly the International Telecommunications Union (ITU) and World Trade Organization (WTO). The main legal instruments examined in the course are Directives 2002/21/EC, 2002/19/EC, 2002/20/EC, and 2002/22/EC (all as amended), Regulation (EC) 1211/2009, along with relevant Commission recommendations and guidelines.

A salient set of issues taken up in the course concern the interaction and respective roles of, on the one hand, rules on Significant Market Power and, on the other hand, rules of general EU competition law.

The themes taken up in the course can be summed up with the following key words: liberalization; harmonisation; competition; access; interconnection; market analysis; significant market power; universal service; authorization; **network neutrality**.»

2. IUS5680 – Internet Governance

Ansvarlig faglærer: Tobias Mahler

Forslag fremmet av: Tobias Mahler

Forslag til endringer:

Eksisterende pensum:

- Lee A. Bygrave and Jon Bing (eds.), "Internet Governance: Infrastructure and Institutions" Oxford University Press, 2009. (approx. 235 pages)
- Milton L. Mueller, "Networks and States: The Global Politics of Internet Governance", MIT Press, 2010, Chapters 7-11 (approx. 140 pages).
- A. Michael Froomkin, "Almost Free: An Analysis of ICANN's 'Affirmation of Commitments'", *Journal of Telecommunications and High Technology Law*, Vol. 9, 2011 (47 pages). <http://ssrn.com/abstract=1744086>
- ICANN, "gTLD Applicant Guidebook" (30 May 2011), Module 1, Module 3 (excluding attachments) and "Registry agreement" (attachment to Module 5), (approx. 95 pages). The text can be downloaded from <http://www.icann.org/en/topics/new-gtld-program.htm>

Tillegg fra HØST 2015:

Lee A. Bygrave: "Internet Governance by Contract" Oxford University Press, 2015. (Chapters 2-4, 57 pages)

Tillegg til “supplementary reading”:

Lee A. Bygrave: “Internet Governance by Contract” Oxford University Press, 2015. (Chapters 5-8,)

Totalt antall sider hovedlitteratur: 592 sider.

3. JUR1730/ JUS5750 - International Humanitarian Law (The Law of Armed Conflict)

Ansvarlig faglærer: Kjetil M. Larsen

Forslag fremmet av: Gentian Zyberi

Forslag til endring i hjelpemidler:

- Recommended treaty collection: Ole Kristian Fauchald & Bård Sverre Tuseth: Global and Regional Treaties, Oslo
- Print-out of the following PDF version of the ICRC Customary Law rules:
<http://www.icrc.org/eng/assets/files/other/customary-law-rules.pdf>

Forslag til endring i hovedlitteratur:

The only change to the literature is the update to the third edition of the handbook by Dieter Fleck (ed), published in paperback 2014 by Oxford University Press. This book is recommended reading for bachelor students and compulsory reading for Master students.

Fleck, Dieter (ed.), The Handbook of International Humanitarian Law (Oxford: Oxford University Press, 3rd ed., 2014) paperback – with the exception of chapters 8, 10 and 11.

Totalt antall sider hovedlitteratur for JUS5730: 574 sider.

4. JUS5850 – International Trade Law

Ansvarlig faglærer: Ole Kristian Fauchald

Forslag fremmet av: Ole Kristian Fauchald

Kommentar fra ansvarlig faglærer:

For JUS5850 foreslås ny lærebok. Det foreslås også noen mindre justeringer i læringskravene. Det foreslås å stryke punktet "Supplementary literature". Forslag til endringer viser nye læringskrav i sin helhet etter endringsforslagene.

Forslag til endringer:

Syllabus/achievement requirements

Course description

International law plays a significant role for the integration of the global economy. The course offers insight into one main branch of international economic law, international trade Law with a particular focus on the World Trade Organization, which covers trade in goods and services. Selected areas of substantive law will be studied during the course, such as obligations concerning market access, non-discrimination, subsidies, dumping and the relationship between international trade law and other areas of international law. Dispute settlement is a central element in international trade, and the course will provide in-depth study of selected cases and examine strengths and weaknesses of the dispute settlement systems. Negotiations to reform existing agreements and to establish new obligations are central in international trade. The course will examine how such negotiations are organised and discuss how negotiations may proceed in the future.

Achievement Requirements

Knowledge:

Students are expected to have thorough knowledge of the following topics based on the reading list:

- The nature and structure of the World Trade Organization
- The characteristics of the WTO dispute settlement system
- The rules on most-favoured-nation treatment and national treatment in the context of GATT and GATS
- Rules on tariffs on trade in goods

- Rules on quantitative restrictions on and technical barriers to trade in goods (the TBT Agreement and the SPS Agreement)
- Rules on market access under GATS
- Rules on dumping and subsidies
- Rules concerning general exceptions in GATT and GATS
- The WTO and developing countries, the environment, labour standards, and human rights

Skills and general competence:

The course will give an understanding of the nature and function of the treaties and international institutions governing international trade. Students will attain in-depth understanding of selected areas of international trade law, with a particular focus on the basic rules of the General Agreement on Tariffs and Trade. They read and discuss WTO cases and fact patterns. Students are trained to function as a lawyer in trade disputes, as a negotiator in trade negotiations, and as a consultant on international trade law. They may pursue careers in the Ministry of Trade, private law firm, or at the WTO.

Main literature

Michael Trebilcock, Robert Howse and Antonia Eliason, *The Regulation of International Trade*, 4th edition, Routledge, 2013, pages 1-226, 258-410, 472-513, 605-755.

Totalt antall sider hovedlitteratur: 563 sider.

5. IUS5852- International Commercial Arbitration

Ansvarlig faglærer: Giuditta Cordero-Moss

Forslag fremmet av: Giuditta Cordero-Moss

Forslag til endringer:

Følgende slettes fra Required reading:

Giuditta Cordero-Moss, *International arbitration is not only international*, in Giuditta Cordero-Moss (ed.), *International commercial arbitration: different forms and their features*, Cambridge University Press 2013, pp. 7-39:

<http://folk.uio.no/giudittm/arbitration%20and%20national%20law.pdf> (32 pages)

Følgende flyttes fra Required reading til Supplementary reading:

UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration, Explanatory note :

http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf (40

pages)

Følgende legges til Required reading:

Giuditta Cordero-Moss, International commercial contracts, Cambridge University Press 2014, chapter 5 (pp. 210- 307).

Endelig versjon av Required reading:

Ivar Alvik, Contracting with Sovereignty - State Contracts and International Arbitration, Hart Publishing Ltd 2011, pp. 119-158:

<http://ask.bibsys.no/ask/action/show?pid=122289218&kid=biblio> 39 pages)

Gary Born, International arbitration: law and practice, Wolters Kluwer 2012 (444 pages)

Giuditta Cordero-Moss, International commercial contracts, Cambridge University Press 2014, chapter 5 (pp. 210- 307).

Følgende slettes fra Supplementary reading:

Giuditta Cordero-Moss, International commercial contracts, Cambridge University Press 2014

Giuditta Cordero-Moss (ed.), International commercial arbitration: different forms and their features, Cambridge University Press 2013

Endelig versjon av Supplementary literature:

Gary Born, International Commercial Arbitration, Kluwer 2014

Redfern & Hunter on International Arbitration, Student version, Oxford University Press, 2009

Rudolf Dolzer, Christoph Schreuer, Principles of international investment law, Oxford University Press 2012

UNCITRAL Guide on the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958)

<http://newyorkconvention1958.org/>

UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration, Explanatory note :

http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf (40 pages)

UNCTAD Series on Issues in International Investment Agreements:

<http://unctad.org/SearchCenter/Pages/results.aspx?k=%20Series%20on%20Issues%20in%20International%20Investment%20Agreements>

Totalt antall sider hovedlitteratur (required reading): 581 sider.

<p style="text-align: center;">EMNELEVERANSER TIL ANDRE STUDIEPROGRAM: HUMR5131, HUMR5132 og HUMR5502</p>
--

1. HUMR5131 - Introduction to the History, Philosophy and Politics of Human Rights

Ansvarlig faglærer: Stener Ekern

Forslag fremmet av: Stener Ekern

Forslag til endringer:

Required reading:

Main books:

Forsythe, David P., *Human Rights in International Relations*, Cambridge: Cambridge University Press, 2012 (3rd edition), ch 3 (pp 71-116) & 5-7 (pp 155-276) (166 pp).

Nickel, James, *Making Sense of Human Rights*, Malden, Mass.: Blackwell Publishing, 2007 (2nd ed.), ch 1-10, pp 7-167 (160 pp).

Book chapters and articles in compendium:

*Epp, Charles R., *The Rights Revolution. Lawyers, Activists, and Supreme Courts in Comparative Perspective*, Chicago and London: The University of Chicago Press, 1998, ch 2-4, pp 11-70 (69 pp).

*Hunt, Lynn, *Inventing Human Rights*, New York: W.W. Norton & Company, 2007, ch 3-4, pp 113-175 (62 pp).

*Iriye, Akira, et. al., *The Human Rights Revolution: An International History*, Oxford: Oxford University Press, 2012, ch 1-2, pp 27-51 & pp 53-71, 43 pp.

*Risse, Thomas, Stephen C. Ropp, and Kathryn Sikkink (eds), *The Persistent Power of Human Rights. From Commitment to Compliance*, Cambridge: Cambridge University Press, 2013, ch 1-2, pp 3-42 (39 pp).

*Waldron, J., (ed.), *Nonsense upon Stilts. Bentham, Burke and Marx on the Rights of Man*, New York: Taylor and Francis, 1987, ch 3 (pp 22-76), ch 5 (pp 119-150) (78 pp).

Articles online (available in form of E-book or E-Journal):

Students gain access to the articles below by using their usual UiO password and username. Read more about how to connect to the UiO network from home or away:

<http://www.uio.no/english/services/it/network/>

Ekern, Stener. "Visions of the Right Order. Contrasts between Mayan Communitarian Law in Guatemala and International Human Rights Law". In: *Lone Lindholt and Sten Schaumberg-Müller (eds.), Human Rights in Development Yearbook 2003*. Human Rights and Local/living Law. Leiden/Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2004, pp 267-291 (24 pp). <http://www.heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.intyb/ybhumri2003&id=275&collection=intyb&index=intyb/ybhumri> (E-book).

Griffin, James, *On Human Rights*, Oxford: Oxford University Press, 2008, ch 1 (1.2-1.6), 2, 3 (3.1-3.5), 4, 6, 7, 8 (110 pp). <http://ask.bibsys.no/ask/action/show?pid=101683952&kid=biblio> (E-book, 2010).

Simmons, Beth, *Mobilizing for Human Rights. International Law in Domestic Politics*, Cambridge University Press, 2009, ch 4, pp 112-155 (43 pp). <http://ebooks.cambridge.org/ebook.jsf?bid=CB09780511811340> (E-book).

Teruhisa Se and Rie Karatsu. "A conception of human rights based on Japanese culture: promoting cross-cultural debates", *Journal of Human Rights*, vol. 3, no. 3 (2004): 269-289 (20 pp). <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1475483042000224842> (E-book).

Totalt antall sider hovedlitteratur: 814 sider

Recommended:

Benhabib, Seyla, Claiming Rights across Borders: International Human Rights and Democratic Sovereignty, *American Political Science Review*, vol. 103, no.04 (2009): 691-704. http://journals.cambridge.org/download.php?file=%2FPSR%2FPSR103_04%2FS0003055409990244a.pdf&code=574f347a984aac55892e95a86818a91c

Corradetti, Claudio, Philosophical Issues in Transitional Justice Theory: A (provisional) Balance, in *Política & Sociedad*, 2/2013, pp 185-220, 36 pp.

Corradetti, Claudio, What does cultural difference require of human rights, in C. Holder and D. Reidy (eds.), *Human Rights. The Hard Questions*, Cambridge: Cambridge University Press, 2013, pp 136-149 (13 pp).

Kennedy, David, The International Human Rights Movement: Part of the Problem?, *Harvard Human Rights Journal*, 15, 2002, pp 101-126 (22 pp).

<http://www.heinonline.org/HOL/Index?index=journals%2Fhhj&collection=journals>

Leebaw, Anne Bronwyn, 'The Irreconcilable Goals of Transitional Justice' i *Human Rights Quarterly*, Vol 30, no 1, February 2008, pp 95-118, 23 pp.

<http://www.heinonline.org/HOL/Index?index=journals%2Fhurg&collection=journals>

Montgomery, Heather, Imposing Rights? A case study of child prostitution in Thailand, in: Jane C. Cowan, Marie Bénédicte Dembour and Richard A. Wilson (eds.), *Culture and Rights. Anthropological Perspectives*, Cambridge University Press, 2001.

Nussbaum, Martha C, Capabilities and Human Rights, *Fordham Law Review*, vol. 66, 1997-1998: 273-300 (28 pp).

<http://www.heinonline.org/HOL/Index?index=journals%2Fflr&collection=journals>

Pitarch, Pedro, The Labyrinth of Translation: A Tzeltal Version of the Universal Declaration of Human Rights, in: Pedro Pitarch, Shannon Speed and Xochitl Leyva Solano (eds), *Human Rights in the Maya Region*. Durham NC: Duke University Press, 2008, ch. 4, pp. 91-122 (31 pp).

Sen, Amartya, Elements of a Theory of Human Rights, *Philosophy and Public Affairs*, vol 32, no 4, autumn 2004, pp 315-256 (41 pp).

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1088-4963.2004.00017.x/pdf>

2. HUMR5132 - Human Rights Law in Context

Ansvarlig faglærer: Vibeke Blaker Strand

Forslag fremmet av: Vibeke Blaker Strand

Forslag til endringer:

Følgende tekster foreslås tatt inn i hovedlitteraturen:

Celestine Nyamu Musebi "Pulling apart? Treatment of pluralism in the CEDAW and the Maputo Protocol" In A. Hellum and H. Sinding Aasen. *Women's Human Rights*. Cambridge University Press 2013, 183-213 (31 s.)

Malcolm Langford "Housing Rights Litigation: Grootboom and Beyond" In M. Langford, B. Cousins, J. Dugard and T. Madlingozi (eds.), *Socio-Economic Rights in South Africa: Symbols or Substance?* Cambridge University Press 2014, 187-225 (37 s.)

Følgende tekster forslås tatt ut av hovedlitteraturen:

Theo Van Banning, *The Human Right to Property* (Antwerpen: Intersentia, 2002), pp. 33-79 (46 s.)

Don Fleming, 'Legal aid and human rights', Paper presented to the International Legal Aid Group Conference, Antwerp, 6-8 June 2007, pp. 1-35 (35 s.)

Totalt antall sider hovedlitteratur: 776 sider.

3. HUMR5502 - Ethnic Challenges to the Nation State: Studying State Responses from a Human Rights Perspective

Ansvarlig faglærer: Stener Ekern

Forslag fremmet av: Stener Ekern

Forslag til endringer:

Required reading:

Amit, Vered, "Reconceptualising Community" in Vered Amit (ed.) *Realizing Community. Concepts, social relationships and sentiments*. London: Routledge 2002, pp 1-19. (19 pp.).
<http://ask.bibsys.no/ask/action/show?pid=040469603&kid=biblio>

Binningsbø, Helga Malmin, 'Power sharing, peace and democracy: Any obvious relationships?', *International Area Studies review*, 2013, 16 (1) pp. 89-112 (23 pp.).

<http://ias.sagepub.com/content/16/1/89.full.pdf+html>

Butenschøn, Nils, "State, Power and Citizenship in the Middle East. A Theoretical Introduction" in Nils A. Butenschøn, Uri Davis, Manuel Hassassian (eds.), *Citizenship and the State in the Middle East*, New York: Syracuse University Press, 2000, pp. 3-27. (25 pp.)

http://www.google.com/books?hl=en&lr=&id=C9TkD3ugwEUC&oi=fnd&pg=PR9&dq=nils+butensch%C3%B6n&ots=5HAUerJ4td&sig=pZFHo7QAapQYRMd2QJ9JHitD8_s#v=onepage&q&f=false

Butenschøn, Nils, Øyvind Stiansen and Kåre Vollan, *Power-Sharing in Conflict-Ridden Societies. Challenges for Building Peace and Democratic Society*, London: Ashgate, 2015, ch 2, 8 (59 pp).

Chanock, Martin, "Culture and human rights: orientalising, occidentalising and authenticity", in Mahmood Mamdani (ed.), *Beyond Rights Talk and Cultural Talks. Comparative Essays on the Politics of Rights and Culture*, Cape Town: David Phillips Publishers, 2000, ch 1. (22 pp.)

Clark, Janine Natalya, Peace, Justice and the International Criminal Court: Limitations and Possibilities, *Journal of International Criminal Justice*, Vol. 9, 3 (2011), pp. 521-545 (24 pp.).

<http://jicj.oxfordjournals.org/content/9/3/521.full.pdf+html>

Derman, Bill and Anne Hellum. "Land, Identity and Violence in Zimbabwe", in Bill Derman, Rie Odgaard and Espen Sjaastad(eds.), *Conflicts over Land and Water in Africa*, James Curry 2007, pp 161-186. (25 pp.)

Eide, Asbjørn, "Citizenship and International Human Rights Law" in Nils A. Butenschøn, Uri Davis, Manuel Hassassian (eds.), *Citizenship and the State in the Middle East*, New York: Syracuse University Press, 2000, pp. 88-122. (35 pp.)

http://www.google.com/books?hl=en&lr=&id=C9TkD3ugwEUC&oi=fnd&pg=PR9&dq=nils+butensch%C3%B6n&ots=5HAUerJ4td&sig=pZFHo7QAapQYRMd2QJ9JHitD8_s#v=onepage&q&f=false

Ekern, Stener, "Visions of the Right Order: Contrasts between Mayan Communitarian Law in Guatemala and International Human Rights Law" in Lone Lindholt and Sten Schaumberg-Müller (eds.), *Human Rights in development Yearbook 2003. Human Rights and Local/Living Law*, Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2005, pp 265-290. (25 pp.)

<http://www.heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.intyb/ybhumri2003&id=275&collection=intyb&index=intyb/ybhumri>

Eriksen, Thomas Hylland, *Ethnicity & Nationalism: Anthropological Perspectives*, 3rd edition, London: Pluto Press 2010, ch 1-6. (146 pp.)

Gellner, David, "From group rights to individual rights and back: Nepalese struggles over culture and identity" in Cowan, Jane K, Marie Bénédicte Dembour and Richard A. Wilson: *Culture and Rights. Anthropological Perspectives*, Cambridge University Press, 2001, pp 177-200. (23 pp).

Ghai, Yash, Constitutionalism and the Challenge of Ethnic Diversity, Prepared for World Justice Forum, Vienna, July 2-5, 2008, (32 pp.)

http://www.lexisnexis.com/documents/pdf/20080924033607_large.pdf

International Crisis Group, The North Caucasus: The Challenge of Integration (I), Ethnicity and Conflict, Europe Report No. 220, 19 October, 2012, 41 pp.

Lijphart, A, "Majority rule versus democracy in deeply divided societies", *Politikon*, vol. 4, 1977, no. 2, pp. 113-126. (14 pp.)

<http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/02589347708704717>

Mancini, Susana, "Rethinking the boundaries of democratic secession: Liberalism, nationalism, and the right of minorities to self-determination, *International Journal of Constitutional Law*, July-October 2008, (26 pp.) <http://icon.oxfordjournals.org/content/6/3-4/553.full.pdf+html>

Scheinin, Martin, "How to Resolve Conflicts between Individual and Collective Rights?", in Martin Scheinin and Reetta Toivanen (eds.), *Rethinking Non-Discrimination and Minority Rights*, Åbo/Turku: Institute for Human Rights, Åbo Akademi, 2004, pp 2189-38. (20 pp).

Tamale, Sylvia, "Confronting the Politics of Non-Conforming Sexualities in Africa", *African Studies Review*, Vol 56 (2): 31-45, 2013, 12 pp.

van Zyl, Paul, "Promoting Transitional Justice in Post-Conflict Societies", in Alan Bryden and Heiner Hänggi (eds.), *Security Governance in Post-Conflict Peacebuilding*, Geneva 2005, pp 209-222 (13 pp). <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?ots591=0c54e3b3-1e9c-be1e-2c24-a6a8c7060233&lng=en&id=96924>

Weller, Marc, "Settling self-determination conflicts: Recent developments" *European Journal of International Law*, February 2009, Vol. 20, 1 (49 pp.)

<http://ejil.oxfordjournals.org/content/20/1/111.full.pdf+html?sid=33fd6249-f5f4-4e4e-aeba-cc5df9d08c63>

Zyberi, Gentian, 'The International Court of Justice and the Rights of Peoples and Minorities', in Christian Tams and James Sloan: *The Development of International Law by the International Court of Justice*, Oxford University Press, 2013, pp 327 – 352 (25 pp.).
<http://ask.bibsys.no/ask/action/show?pid=141852925&kid=biblio>

Zyberi, Gentian, "Self-determination through the lens of the International Court of Justice", *Netherlands International Law Review*, vol. LVI (2009) pp 429-453. (24 pp.).
<http://journals.cambridge.org/action/displayAbstract?fromPage=online&aid=6864144&fulltextType=RA&fileId=S0165070X0900429X>

Totalt antall sider hovedlitteratur: 633 sider.

Recommended reading:

Roger Cotterrell, *Law, Culture and Society*, Ch 1 (Law and Social Theory), pp15-28, Ch 4 (A Legal Concept of Community), pp 65-78, London: Ashgate, 2006, 28 pp.

Chatham House, The Role of the Nation-State in Addressing Global Challenges. Japan-UK Perspectives, Conference report, March 2015, 39 pp.

Vedlegg 1: Utregning av totalt antall sider hovedlitteratur til JUS4211 (Strafferett) fra Ulf Stridbeck.

Vedlegg 2: Opplegg til ny bok om sentrale helserettslige temaer i JUR1550/JUS5550 (Helserett) fra Aslak Syse.